

Hind 40 senti.

G
MAM
BER
G

ROMAN

No

6

Fr. X. Vastemäe raamatukogu
Eesmärgiühendus
Raamatukogu

Pr. Erna Villmer pühitses 11.3.28. enese 15.a. lavategevust

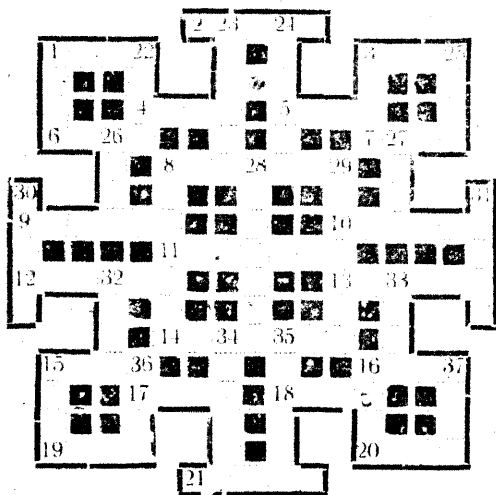
SP,
9593

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1928. A. VII. AASTAKÄIK

Hindmõistatus

Nr. 6 (144).

Kokkuseadnud **Arn. Reinhaus**.

16. Kõlbmata maa.
17. Tasutakse midagi ostes.
18. Millel puhatakse jalgu.
19. Ühe Euroopa riigi pealinn.
20. Matemaatiline mõiste.
21. Metall.

Ülewalt alla:

1. Põletisaine.
3. Millesit koosneb taim.
8. Üks meie endistest riigivanematest.
15. Taime osa.
16. Millela pole mõeldaw sõjavägi.
22. Väike rööwloom.
23. Häwitab ka tugewama metalli.
24. Väwi nimetus.
25. Peab olema igal saadetal kirjal.
26. Weelind.
27. Waga, üksilduses elaw inim.
28. Loob pildi esiwanemate elust.
29. Püütakse arendada riigis.
30. Määrab kindlaks ehituse kuju.
31. Annab taguda ja wormida.
32. „Piimaallik“.
33. Jaatus, nõusolek.
34. Mõeldaw eeltingimus.
35. Kuulus leidur.
36. Mesilastepidamise saadus.
37. Eesti naiskirjanik.

Sõnade tähendused:

Pahemalt paremale:

1. Surnud riigimees.
2. Wanaaegne raha.
3. Muusikaline mõiste.
4. Toit.
5. Nimi piiblist.
6. Ametmees.
7. Leiab tarwitamist talwel.
8. Ehitusaine.
9. Wald Pärnumaal.
10. Oine rööwlinn.
11. Peab olema elusolewusel.
12. Saar Lääne meres.
13. Eesti rahwatants.
14. Endine mõlsa tööline.
15. Weekogu.

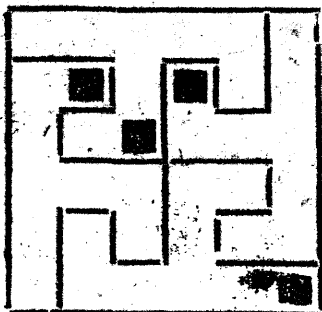
Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all „**Hindmõistatuse lahendus**“ kuni 1. maini 1928 a. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus ehk panna „Romaani“ talituse (Müüriwahe t. 16) sissekärgu juures (trepikojas) asuwasse kirjakasti. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaan“ nr. 10. (148).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja: 1.) **Jules de Revél—Kombejuht**; 2.) **Marie Under—Sinine puri**; 3.) **Arthur Adson — Henge palango**. Loosimine on 5. mail s. a. kell 3 p. l. talituse ruumes.

Õiendus: Hindmõistatuse nr. 5. wõitude loosimine on 19. aprillil kell 3. p. l. (mitte 10. aprillil, nagu nr. 5. eksikombel trükitud). „Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 2 (140).

Piirid aeti nii, nagu kujutab kõrwal olew joonestus.

Peale toodud lahenduse on wõimalik ajada piire weel teisiti, mis niisamutigi jaotab wõimaluse walla neljaks uhekujuliseks üksuseks. Kõik sarnased lahendused on arwatud õigete hulka.

Erakordselt suure lahendajate arwu pärast puudub meil kahjuks ruum kõiki nimesid ära tuua, mil' põnjusel jääwad seekord awaldamata õigete lahenduste saatjate nimed.

Loosimisel wõitsid: 1.) Aug. Jakobsoni—Waeste paluste alew **Elmar Liiwer** — Tallinn, Üus-Maailma tän. 18—2; 2.) Eino Leino—Päew Helsingis — **A. Walt**, Nõmmelt; 3.) Jaan Lintrop—Euroopa — **B. Nurm**, Tallinnast, Eha tän. 11—6 Wõitjaid palutakse wõidnd ära wiia talitusest. „Romaani“ talitus.

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Luise Westkirch: Kui armastus räägib.—Grazia Deledda: Kaks imetegu.—H. Wühner: Wana paju.—Ella Triebnigg-Birkhert: Betsy õnn.—Kurd E. A. Michaelis: Kaabakad.—Hermann Dressler: Sõpruse pärast.—W. Katajew: Eksam.—P. Grünfeldt: Saanisõit.—Lew Tolstoi: Kuninga uus kuub.—Leon Treich: Nende ilusad ütlused.—T. C. Bridges: Mees Montevideost.—Tött ja nalja.

Nr. 6 (144)

Märts 1928

VII aastakäik.

Kui armastus räägib.

Saksa kirjandiku Luise Westkirch'i romaani.

6

"Olen Teile väga tänuks, härra Ebinger, aga oma koha „Seitsittähes“ vahetasin ma ainult koha vastu mõnes teises linnas või välismaal. Põhjusest saate küll ise aru." —

Balju dramaatilise elamusest oli võitlus, mis peaaegu jama ajal „Seitsittähes“ Lachingeri ja ta tütre Erna vahel aimduseta Emili pärast võideldi. Erna sünnipäev lähenes, ja isa, kes oma aimust last õrnasti armastas, uuris ta soovide järele.

Seal võttis Erna isa kaela ümbert kinni.

"Ainult üks soov on mul, isa! Minus, aga suur, suur! — Armas isa, anna mulle see mees, keda ma armastan!"

Kohmetult wabastas ümmargune kõrtimees enese.

"Mees, keda sa armastad? — Pärkli pihta! Minult pole veel keegi sinu kätt palunud!"

"Sejt et ta ei julge, isa. Sejt et ta kardab, et sa võiksid ei ütelda! — Sina pead temale vastu tulema, isa!"

"Vastu tulema? — Kellele siis, pärkli pihta?"

"Kas sa seda ei aima, isa? — Ei ole veel tähele pannud? — Ometi noorele Jellerile!"

Nüüd tuli Lachingeri suust wihane wandesõna.

"Et see mõlur kõik naised ümbruskonnast minu lokaali tõmbab nagu karbikalad õnge, see meeldib mulle. Kui tal aga julgust on oma

õnge ka minu tütre ette heita, minu ainja tütre! — siis — siis —"

"Wait, isa! Wait! Tema ei tea ju midagi. Jial pole ta julemid mulle oma armastusest rääkida. Seda wammun ma sulle."

"Ja see on jinn õnn!"

Erna hakkas nutma.

"Siis pean ma küll jääma wanaks piigaks! Sejt kellelegi teisele ma ei lähe. — Ma ei oleks iial uskunud, et minu isa mulle õnnetuist soowib."

Lachinger jooksis tummalt toas edasi ja tagasi.

Erna nuttis.

Matuse aja pärast algas tütar uuesti:

"Mis sul ometi Emili vastu on? — Sa tead kõige paremini, kui tubli ta oma ametis on ja milline tugi ta sulle „Seitsittähes“ mõiks olla. Ja milline hea, tubli inimene on ta weel ka, nii hea oma waejale isale ja kõigile inimestele. Otsi ohurimeelt näitas ta wiimase tulekahju puhul wana näitlejanna vastu, kes temale ometi maailmas midagi ei ole."

Wihast punase näoga ja kahe käega weheldes waidles Lachinger:

"Lollus! Lollus! — Kui inimene ongi hea ja kasjib tuest wälja tassib, sellepärast ei kõlba ta weel wäimeheks. Ja mis puutub ta tublidust, sina kollanoff — jah, jah, jah! Tubli mõiks ta olla. Issand Jumal on talle jeks an-

nud mõimaluse. Dubli mõiks ta olla, kui temas peituks tungi, püüet, auhmuft. Suur sissetulek on temal, sel poisil. Kui ta kroosid kofku korjaks — kumne aasta pärast oleks ta ifeifeifew. Aga mis ta fisse mõtab, forab tal förmede wahelt rätfepale, frifööbrile, kunftiasjadele, raamatutele — ja Jumal teab millele? Temal ei tafu korjamine waewa, ütleb ta, ei tafu waewa waewanaegimine — midagi maailmas ei tafu ta waewa, pole ta waewa wääriline. Ja sellife webelworsti jaoks olen ma oma „Seitfittähe“ kõrgele järjele tõstnud?“

Erna muukfus waljusti.

Lachinger astus tema juure. Ta oli enefe wihafets rääkinud ja ta tundis nüüd kahetust. Rahustades pani ta käe tütre olale.

„Tule, tule, Erna, ole mõiftlik. Sellest asjast me enam ei räägi. Ütle mulle oma soow, mõiftlik soow — —“

„Mul on waid üks soow,“ hüüdis neiu meeletult. „Ara kingi mulle midagi. Rõõmu see mulle ometi ei tee!“

Nuttes jookfjis neiu toast wälja.

Lachinger sügas oma kõrwataguft, nii et hallid juufsed tõusid.

„See ka! See ka! Wälk ja pauk! — Minu mõiftlik Erna! — On, nagu tarwitaks see mehike mõnda wõlusalwi! — Selle juures jookfjed ta alati poolmagades ringi. — Kui see weel oleks Pfeifer! Tema on heade wanemate laps, tal on wäike warandus, ta on edasipüüdlit ja selge peaga — see mees jõuab weel edasi. Aga wäljaarwatud see Feller, kel wähematti kapitalli ei ole, kes kõif, mis teenib, wälja annab ja kel weel ifa-näru ka küljes ripneb — — ei, ei, seda ei tohi Lachingerift arwata! Seda ei wõi temale juhtuda!“ —

Wahetajal leidis Emil, et kättemaks enefes fjalbas imetaoliku magufust. Ifka fagedamini kutsus ta oma neiu waifseffe tuppä. Radunud näis temale olewat iga õhtu, mil ta Jrmingardi ei näinud. Mäti hoidis ta tema jaoks mõne üllatufe tagawaraks: kallid puuwilja, magusa toidu, hulga toredaid lilli, millega ta tühja üüritoa muutis aiaks. Maeratahes nägi ta waimustust neiu mustis filmis ja kuulas ta hõisfamiift harufordfe toredufe üle.

„Ah, pifut rõõmu, pifut armastust, Emil! Kui ilus on fuis maailm! Kui ilus on ta seftfaadif, kui ja mind armastad!“

Ühel õhtul kirjis Emil temalt, kas talle see lõbu teeks, kui kord jaoks tantfida.

„Oh,“ wastas Jrmingard ja tõmbas igatfedes sügawasti hinge, „kui tore see oleks! Ma pole ju weel iial, ei iialgi olnud tantfipeol!“

„Gofaali, kus sa wõib olla wõid mõne oma

wanemate tutawaga kofku saada, ei wõi ma find muidugi wita. Sa pead leppima.“

„Kui fina minu juures oled, on igal pool ilus,“ kinnitas neiu. „Jah, läheme tantfimal!“ Ja fuis jäi ta mõttesse. „Ah nii — mul pole ju ballifleit.“

„Kleidi muretset mina. Sa riietud fiin ümber. Enne keftööd ei saa ma nii kui nii wabaks.“

Raks õhtut hiljem leidis Jrmingard ballifkleidi eest. Rõõmsasti ja peaaegu aralt pani ta selle selga ja filitas üle rudifewa fiidi.

„Oh Emil, see on mulle liig uhke ja sulle — liig kallif.“

„Jgapäewastes riietes mina oma Dufka-Triinut wälja ei wõi, ja haldjate wastu, kes oma lemmituid kulda- ja hõbekleitidega üle külwarab, puudub meie päewil ufaldus.“

„Ah, fina ife oled see wõlur, kes mind üle külwab kõigega, mis ilus on ja rõõmu teeb. Ometi hakkab ma wahetewahel kartma. Kas tohin ma nii palju wastu wõtta?“

„Minult — kõif. — Kas ja sellest aru ei saa?“

„Jah,“ ütles neiu Longus peaga ja punasetas, „olen sulle ju kõif annud, mis olen.“

Emil filitas tafafefi ta palgeid.

„Mispärast,“ kirjitas ta, „kannad sa dieti oma imeilusaid juufjeid patfidenä ümber fiteda pea?“

„Jsa tahab seda nii. Tema arwab sellift juufste foengut kõige kõlblijemaks.“

„Ara waata peeglifse,“ ütles Emil, pööras neiu näo kõrwale ja hakkas ta patfe lahti tegema. Ta lastis ta juufste loomulifud lained lahedas kuffumifes mööda pead alla langeda ja feadis nad weetlewais loffkides üles kufflasse, nii et nad tema näo tõmmut omaali nagu tume gloriool ümbritfifid. Silmitfedes oma tööd, nokutas ta pead.

„Nii, nüüd filmitfe ennast!“

Uudifhimulifult astus Jrmingard peegli ette ja ta fuuft tuli rõõmuhüüe. Walge fiidifleit, mille moe Emil määranud, kuffus pehmetes woltides tema noorussaleda feha ümber alla, jättes lahti kaela ja käfwarred, mida ta muidu alati oli hoolifalt katnud. Ja kael ja turi paiftis olewat raiutud marmorifit ning käwarred osutusid wanade jumalafufjude walju wõrnina. Aga näos mustade juufte raamis, millel fädemed firasid, polnud wähematti marmoritarretust — see oli õitfew, säraw, nõudew elu — nagu lillil, kes praegu puhkenud ja oma farikat efitab päitfekiirtele.

„Aga,“ fogeles ta peaaegu ehnudes, „ma olen ju ilus!“

„Nagu ja seda ei oleks teadnudfi, warifeer!“

„Ei, et ma nii ilus olen, seda ma ei teadnud,“ kinnitas neiu tõfifelt. „Ma ei ole seda

ka enesest. See on sinu töö, Emil. Sina kujutled mind oma tahtmise järele, teed minu ilusats wältselt ja paremaks südames."

"Paremaks?" küsis Emil kaheldes.

"Jah, paremaks," kiinitas neiu. "Erne kui sind tundsin, olin ma tihti wali ja tibe teiste inimeste peale mõteldes. Müüd on see mööda. Müüd armastan ma neid kõiki. Müüd tahaksin igale ühele head teha — nagu seda sina teed."

Emil pööras kõrwale, ei wastanud.

"Olen lugenud putukatest," mõles, ta "kes ta kühwitililledest mett imewat. Frmingard on nende laadi."

Ühel pimedal sügisööl sõitsid Emil ja Frmingard tantsule. Lokaal, mille Emil jelleks walinud, kandis nime "Sinine Mutti", ja kui Frmingard oleks tuttav olnud suurlinna lõbusuusmüüjidega, ta oleks wiinitanud Emilile sja järgimisega.

Uga ta usaldas teda pimesi. Ja esimene mulje, kui nad mantlid olid ära pannud ja pidusaali astusid, oli tema kogematusjete otse haaran. Seft tantsusaali jissejad seisis oma toreduses tema ausameelega wastolus. Kõrgel wõlmitud lael lehwisid walged amoretid raskesti kullatud stufatuuri wahel. Seinaääres piiras rida ilusaid sambaid estraadi, kuhu kunstlikult walmistatud lehtlatesse olid piduliste jaoks üles seatud lauad ning toolid, kuna all süledal parkettpõrandal kolme hiiglalühtri all tantsiwad paarid keerlesid. Ruumi ülemises kitsas otsas kõrgel poodiumil mängis pigimustade neegrite orkester moodsaid tantsuwiise, ise riietatud punastesse kumbedesse, mis külaga palistatud, ja poodiumi ees wirutas purtskaew wahelduwas walguses kord punast, kord rohelist wett kunstlikult walmistatud tiiki.

Publik, kes saali wiimise platsini täitis, oli kirju. Mehed kõigist ringkondadest käisid siin, ministri pojast wabrikutööliseni, palju kunstnikke, kes uuringuil olid, ohwitserid tsiwililülikonnas, noori kaupmehi. Naised, kes lehtlates madalatest ja terawatest karikatest wahuweini jõid wõi loitwate kroonlühtrite all toredas riietuses muusika rütmil keerutasid, olid koosnend kõige mitmekesisematest seltskonnalihtidest, kuid iga üksiku kohal neist lehwis mädaniku hais, mis neid sarnastas. Puhtad naised "Sinist Mutti" ei külastanud.

Kell käis ühe peal, kui Emil ja Frmingard ilmusid, ja lust oli juba kõrgele tõusnud. Ja niipea kui Frmingard juba ümbriseawat hülgust küllalt oli silmitsenud, pani Emil oma kae ta piha ümber ja nad uppusid tantsijate wahela.

Emil oli hea tantsija, ta juhtis ja nihutas oma daami nii kergesti ja kindlasti, et see arwas lendawat, ja Frmingard koondas oma

liigutustesse kõik rõõmu, õnne, noorusõndsuse, millest ta süda täis.

"Dore," ütles ta, kui muusika waitis.

Emil noogutas.

"Müüd sööme õhtust."

Ühes lehtlas olid weel kaks tooli wabad, ja daam, kes seal oma meesfaatjaga istus, osutas Emilile. Frmingard tundis temas ära wiulimängijanna "Seitsjättäheft", mererohelises kleidis, kleit eest sügawalt, waga sügawasti wälja loigatud, roosid juustes ja õlal. Härra tema kõrwal, müüd mitte enam ohwitserimundris, waid toredas tsiwililis, oli härra v. Gronau.

Tahtmata wiinitas Frmingard.

Uga Emil nihutas ta edasi.

Uupakliku teretusega wõttis Emil istet. Kartlikult kummardas Frmingard. Neli filma wahitiid teda tarretult, särades umbusalduses ja armukadeduses Hanna Winteri omad — kahetsewas häämastuses, mida ta liig aus oli warjama, Tobias von Gronau filmad. Neiu tundis, kuidas weri tal selle pilgu all põlemalt näkku tõusis.

"Jah, kas olete see tõesti Teie, härra Feller?" algas Hanna. Sõbra juuresolekul ei ütelnud ta Emilile sja. "Wahin ja wahin, ja usun, et und näen."

"Olen," wastas Emil rahulikult ja hakkas söögikaarti uurima.

"Siis peab magneet kange olema, kui Teie tantsusaali efsite, härra Feller."

Sellele Emil ei wastanud.

Seni kõnetas Gronau Frmingardi.

"See on esimene kord, et Teid siin kohtan, preili."

"Õngi minu esimene ball," wastas Frmingard kohmetult.

"Ja meeldib Teile?"

"On küll waga ilus," wastas neiu wiimistades. "Zunnen enese siin waid weel wõõra olemat."

Emil küttas söögikaardi tema ette.

"Mis ja soowid? — Wõi pean mina walima?"

"Jah, palun."

Emil noogutas. Mis peeneks õhtusöögiks kuulus, seda teadis ta suurthugu härradelt, keda ta teenis. Warsti istus Frmingard kalliste roogade ees, mille enamiku nime ta waewalt teadis. Emil lastis ka sekti tuua, ja see surisew jook, mida Frmingard weel tiial ei olnud tohtinud maitsta, woolas nagu tuli ta soontesse. Tema kartlikkus ja kohmetus kadusid. Ta ei pahandanud enam naiste poolpaljaste kehade pärast ega ka nende liig waba ülespidamise pärast. Ta sai isegi elawaks. Ta põsed õhetasid, filmad särasid. Ta wastas naerdes Gronau nõökamistele ja ütles Hanna Winterile

meelituji ta hea wiulimängu kohta. Aga ka tema wallatuse kohal heljus karst wõlumus, weetlemus, mis Emili südant haaras. Kui neiu jälle praegu tühjendatud klaasi temale täitmiseks ulatas, ajus ta südamesse äkki halastus. Ta pani oma käe neiu käele.

„Küllalt!”

Häbelikult pani Frmingard klaasi koha lauale.

„Di, preili, ärge siis ennaft koha laske araks teha,” julgustas Gronau. „Andke siia!”

Ta tõstis oma pubeli täitmiseks.

Aga Frmingard raputas pead ja waatas särafilmil Emilile.

„Ei, tänan, härra v. Gronau. Täna mitte tilka enam.”

Kui ka magus toit maitstud, palus Gronau Frmingardi tantsima. Neiu waatas Emilile küjides silma, ja alles, kui see wastu ei waielnud, läks ta Gronauga tantsima.

Niipea kui nad kaugele olid jõudnud, nihutas Hanna enese Emilile lähemale.

„Eeda pean üttema! Müts maha, Emil! Sina oskad naiji rumalaks teha! Et ja selle woorusahwi oled siia toonud — see on — see on, hõiska otsekohe, jüna!”

Emili kulunud läksid kipra.

„Jäta see!”

Hanna kummardas ja wahtis temale tarretult otse.

„Ja sinu isa?”

„Ei tea midagi. Palun, ole wait.”

„Ahaha!” Hanna naer ei kolanud ehtjana.

„Siis on ta jünd ometi kord tabanud, see wäike jumal!”

„Ei!”

„Ja otseteed just sellisesse lumiwalgesse hauasse, sihufesesse karstuse ilu-mufusse oled ja armunud.”

Emil tõstis pikkamisi filmaripsmes, waatas singel pilgul möödalendawatele tantsijatele, kelle hulgas ka Frmingardi walge kaju Gronau käte wahel keerles.

„Kui ma teda armastaksin, siis ei oleks ta siin.”

Enne kui wiulimängija sai wastata, tuli paar tagasi. Ja filmapilk lähenes keegi teine tantsija, keda Frmingardi noor iludus meelitas. Aga neiu wabandas ennaft wäsimusega.

„Peale sinu ei taha ma enam kellegi teisega tantsida,” ütles ta tasakesi Emilile.

See waatas all saalis ringi. Aeg oli kauge ja joowastawate jookide mõjul hakkas auhuse ja wiisatuse ohuke lakk, mis seni weel himude alatust katnud, pudenenema. Ta waatas kella.

„Meil on aeg koju minna.”

Ta määsis Frmingardi hoolikalt mantlisse.

Käsitäes sammusid nad läbi tühjade tänavate, kus enamasti laternadki ju olid kustutatud.

„Kas lähme tulewal nädalal jälle tantsule?” küsis ta.

Frmingardi peajus keerlesid weel ööpildid walgusest, muusikast ja rütmilistest liigutustest, ta weres õhetas weel sekki tuli, joowastus, milles esimene peoltäit ta mõrassse maailma oli asetanud.

„Jah,” palus ta, „ja muidugi! Sinuga on nii imeilus tantsida. Jah, Emil, läheme jälle tantsima!”

8.

Lachinger, see igawesti naerataja, oli tufane. Midagi ei rifu mehe tuju nii põhjalikult kui sünged näod ja waikiw pahatuju oma kodus. Ja Grna, tema filmatera, oli muutunud. Lõbusast laululinnuist täis liikumust ja kelmust oli saanud tufaselt handuw öökull. Ja ise oli ta selle juures kahwatanud ning wilets. Aga Lachingeri otsus oli kindel. Neiu tuju ei lastnud ta ennaft selles wangutada. Siis hakkas uus mure teda wangutama. Leidub igal pool inimesi, kel aega on näha ja seletada, mida muidu keegi ei näe ega oska seletada. Üks seejuugune andis temale „Moorlase” peremehe juturajamise Emiliga teada.

„See kestis wähe aega, härra Lachinger, waewalt kolm minutit — tõendus, et nad üks-teist hästi mõistisid. Ütlen Teile waid seda: Pange tähele, härra Lachinger! Ebinger oli juba ammu filmad Emilile heitnud. Tema ei ole fullaga kofkuhoidlik, et teda omale mõita. Olen Teile seda ütelnud. Oleme rääkinud!”

Koeratundjate wana kogemus on, et Muri praegu põlatud fondi pärast purelema hakkab, niipea kui seda konti Meerole pakutakse. Friemese meel pole palju teistjuugsem. Mõte, et mõib „ilusa Emili,” „Seitsittähe” tõmbejõu, oma wastasele, „Moorlase” peremehele, kaotada, tegi Lachingeri wihaseks. Rahtlewalt filmitse ta oma palgalist. See seisib unistades sammaskäigu ääres laudade juures, mis sel warajasel hommitutunnil alles tühjad olid, jaledalt, ramitsetuna, üllalt mahalöödud filmil ja läbitungimatul näol. Kui see mehike ometi alati wälja ei näeks, nagu peaks ta oma unise peaga marsti kofku warisema! — Sellejuures nägid ta filmad mahalöödud ripsmete alt kofk, mis umbruses sündis. Tõesti, mine saa sellest inimesest aru!

Arwatamasti oli ta Grnaga juba palju kaugeal, kui tüdruk seijale tahtis tunnis-tada. Ja kui tema, Lachinger, nüüd „ei” ütles — siis jumalaga! — See mees oli omale

igal juhtumisel kindla aluse loonud. Pärqli pihhta!

Nüüd töstis Emil pisut filmad, wahtis tarretult naabrimajale, mille waateaknal walge sedel läkis: „Wälja üürida.“

Lachinger ei jõudnud rahustuda. Ta astus ruttu Emili juure ja lõi temale õlale.

„Mille üle Te nii sügawasti mõtisklete, mis?“

„Kui mina oleksin härra Lachinger,“ wastas Emil pikkamisi, „siis üürisin selle poe siit kõrvalt. Lokaalilt enesest mõiks jaada peen weinituba. Kõige pealt on aga plats selle ees joowitaw — suurele tungile waadates „Seitsjättähes.“

„No waata,“ ütles Lachinger, „korraldate „Seitsjättähte,“ nagu oleks see Teie oma.“

„Kuulun ka selle juure,“ wastas Emil lihtsalt.

„— ja misstate heameelega sellise ajutuse omanikuks jaada — mis?“

„Kuidas mõiksin ma iial sellele tulla?“

„Noh, iga sõduri püüe on kindraliks jaada!“

„Emili pahem käsi tegi oma tõrjeligtutuse.“

„Pean juba jääma sõduriks.“

„Ja muidugi,“ mõtles Lachinger, „sõduriks seal selle juures. Kimmine auster, see mees!“

Uga et ta oli jõud, sellest sai ta aru.

Silmanähtawast unisest olekust hoolimata ei puudunud tal ometi ärimeel. Tema mõtte, naabrilokaali üürida, tahtis Lachinger kohe teostada. Kui ta ainult oleks teadnud, milline wahetõrd tal oli tema tütreaga. Erna nime ei tahtnud ta tema ees nimetada; ega's ta ometi wõinud oma tüdart temale kandelaual pakkuda, isegi kui ta oma uhtuse suutis mõita. —

Valeska Orloff tuli sammaskäiku mööda oma kortsumud wioletis siidimantlis, kapottkübar roosiga pisut wiltu mustadel juustel, piimapudelike käes Zephirile einewiiniks.

„Tahan minna tuppa istuma,“ ütles ta Lachingeri teretades. „Mu terwis pole täna sugugi hea, pea käib ümber.“

Lachinger läks temaga majja. Ta käis wana kummitükiga alati eriti wiisakalt ümber.

„Wõib olla ei ole Teil uues korteris küllalt mugaw, armuline proua! See on ju ka ajutine. Kahe nädala pärast on Teil wana tuba jälle korras.“

„Sellega pole ruttu,“ kimitas Valeska, „mitte sugugi! Mul on seal väga hea. Nagu mul alati ja igal pool on hea olnud, kus elawad head inimesed. Ja head inimesed elawad minuga seal, preili Winter, härra Knoll, härra Feller, nad kõik on minu wastu head, kõik koos. Ja toowad minu Zephirile kõik, mis neil head on. Oh jah!“

Lachingerile tuli mõte.

„Teie nimetate härra Fellerit, proua von Orloff. Tema on nüüd Teie naaber ja Teie näete teda tihti. Kas olete temas midagi muudatuft märganud?“

„Muudatuft? — Uga muidugi, suurt muudatuft — kuidas öeldakse — õnelikku muudatuft. Tema on leidnud kõige parema, mis maailmas leidub, südamet, mis temale põksub.“

„Teie arwate, ta on armunud?“

„See huwitas Lachingeri kangesti.“

„Armunud — ei, ei, jeda ma ei arwa. Mitte armunud! Tema on leidnud armastuse, juure, õige suure armastuse kogu eluks.“

„Ütles ta jeda Teile?“ küsis Lachinger elawalt.

„Oh ei! Seda ei ütle keegi, kellele naeratab jeejugune õim — ja härra Feller pole lobajuu. Uga Valeska Orloff on tunnud palju inimesi oma pika elu jookkul, on näinud õitswusele puhkemat jeda suurt imet palju korda armastuste wäikeste libliklendude wahel, ja tema ei ekki.“

„Kummaline,“ mõtles Lachinger, „ja mina, kellesse see ime kui armajama üale ometi ka puutub, ei märka sellest kõige vähematti, kuigi see inimene mul päew päewa kõrwal ometi silma ees seisab. Ja usun ometi, et ma ka pole pea peale kuffunud. Õtsekohe saladuslik ja õudne — selline enesewalitsimine!“

Orloff tõusis.

„Lähem ära koju. Kõik asjad ujuwad mul naljakalt filmade ees. Wõimalik, et nad warsti ja igawesti tahawad kustuda.“

„Selliseid mõtteid ei tohi Teie mõelda,“ katkus Lachinger teda rahustada.

„Oh, see on mulle üks ta kõik, härra Lachinger. Olen elanud pika elu ja näinud selle jookkul palju ilusaid asju. Olen armastanud paljuid ja paljud head inimesed on mindki armastanud. Ei ole palju, mis mul on kahetseda, ja kõik minu asjad on korras. Ma loodan, et kui siit ilmast lahkun, ma kellelegi kufagil midagi wõlgu ei jää.“

Ta pigistas Lachingeri kätt ja läks oma täidetud piimapudeliga pikkamisi sammaskäiku mööda tagasi.

Jõudis lõuna, saabus õö, „Seitsjättäht“ sulles oma ukseid.

Emili toas istus Anton Feller, pea käte najale lauale toetatud, ja luges oma järelejäämud lehti.

Siis koputati tasakesi uksele.

Läwale ilmus Hanna Winter. Ruttu otssi-

fid ta filmad kõik nurgad ruumis läbi, sügav pettumusehingetõnne kergitas ta riinda.

„Tere õhtust, isa Feller. Nägin möödudes wõtmeaugust weel tuld. Kas tohin tulla?“

„Mati, Hanna. Tule aga. — Oled wäsinud, mis?“

Hanna istus toolile, mille Feller temale lükkas. Tal oli alles oma tumeroheline kleit, mida ta mängides tarwitas, seljas.

„Olen ifka ka,“ wastas ta ja pani oma weidi kuiwetanud käed lauale. „Aga, tead, kõige selle muusika järele ei tule uni, ja eriti selle järele, mis ta inimeses äratab. Tahaksin sinuga weidi juttu westes rahustuda.“

„Seda wõid. Tee enesele ase mugawaks, tüdruk. Kas pean sulle teed tegema nagu oma Emilile?“

„Tänan, ei. — Ta pole weel koju tulnud, sinu Emil?“

„Tuleb alles hiljem. Mängib ühe sõbraga weel partii biljardit. Seda teeb ta nüüd tihti. See teeb temale nalja. Ja mina ei keela. Te maal pole ju elus nii kui nii palju rõõmu.“

„Biljardit mängib ta?“

„Armuakadepus, mis Hannas „Sinises Mutis“ peetud tantsuõhtust saadik läigitas, lõi wana Felleri sõnu kuuldes lõkendama. Wõi siis nii kangel oli Emil oma woorusahwiga! — Tema, kes naiste poolehoiuawaldustest midagi ei künjunud, ehk see teda küll kui ohwrisuits ümbritses, — tema, kes palawat armastust näha ei tahtnud, mis temas põles ja mida ta temale juba mitu korda pakkunud! — Ta hakkas hüs-teerilijelt naerma.“

„Biljardit? Biljardit mängib ta?! — Tutustab ta seda?“

„No muidugi.“

„Ja sina usud seda, isa Feller? Usud?“

„Tead sa seda paremini?“

„— Oma armufesega on ta koos!“

„Minu Emil?“

„Sinu Emil!“

Feller raputas pead.

„Naistega ei tee ta tegemist, ei, Hanna, ei!“

Hanna kummardas wanamehe lähedale. Ta filmad hõõguisid nagu nõrgameeljel.

„Wõin sulle ka ütelda, kes ta armuke on!“

„Wanamehe pleekinud filmad wahtisid temale tarretult otja. Ta mõttes Erna Lachingerile. Aga selle juures ei wõinud Emil ju sel tunnil olla.“

„Sellele sa ei satu, ja kui sa ka kõik linna naised läbi mõistatad!“

„Jssand Jumal, Jssand Jumal!“ pomises wanate nõutult ja tobas oma pead. „Kes see siis on?“

„Freimanni wooruspeegel on see! — Ja

jah, wahi aga, wahi! Tema Frmingard! See walge tallele!“

Anton Felleri ümber hakkasid toaseinad keerlema. Kas siis ametiwenna jutus ometi oli olnud terafene tõtt? Kas oli tema pois, tema tore pois, temale nuretsenud kättemaksmise, üsna jalajas, ilma et temale seda oleks teatanud? — Oo, ta tundis tema kinnisust. Ja andis temale selle andeks. Kuriteo oleks ta temale andeks annud selle wõidurõõmu eest, mis ta tema metšifutele kättemaksmise kawatjustele lõi. — Aga see polnud ju wõimalik — ei, see ei olnud wõimalik!

Ta ütles seda wärisedes, kustumata häälega.

„Sa ei jid. Ei jid! — Kust wõiksidki sa seda teada?“

„Kust ma seda tean? — Eest et ma neid koos olen näinud. Jah, näinud! Nende oma filmadega. — Ka rääkinud olen ma nendega — jah! — „Sinises Mutis“ möödunud laupäeval. — Et sel tüdrukul isalt selleks oleks luba olnud, usun ma waewalt — hahaha! — Aga see peen preili ostab küll hästi kunsti wanemaid tüksata! Tema oli seal, ütlen ma sulle, sinu Emili kõrwal, nii alandlik kui Türgi naisori. Witsa pilguga walitseb Emil ta üle. Kuidas tema wilistab, nii peab tüdruk tantsima. Ja jah, tema ostab naisi hulluks ajada!“

Ta surus näo katele ja hakkas kramplikult nutma.

„Seni kui ma seda ise oma filmadega pole näinud, ei usu ma seda,“ pomises Anton Feller.

„Kui seda näha tahad, siis mine aga neil päewil „Sinisesse Mutti“. Breilile meeldis seal. Nad tulewad tagasi.“

„Alles nüüd märkas wanamees wiulimängijanna pifaratest märga nagu.“

„Hanna, tüdruk! Sa nutad ju!“

Hanna äigas üle filmade.

„Minu närwid, isa Feller. Igawene wiulimäng —“

Rohkudes kähwas ta sirgetks.

„— Tema tuleb! — Tuleb trepist üles.“

Jumala pärast, ära temale üttele, et ma selle sulle ära ütlesin. Pidin talle lubama waikida. — Aga — miks ei pidanud sina seda teadma? Uhaa! Miks mitte kogu maailm!“

„Miks mitte kogu maailm. — Jah, sul on õigus. — „Sinises Mutis“, ütled sa? — Millal? Millal?“

„Seda ütlen sulle weel. — Ära mind ära anna. Palun sind, ära anna mind ära!“

Ta jooksis ulse juure, lipas wälja, põgenes oma tuppä.

Anton Feller ei pannud seda tähele.

„Miks mitte kogu maailm? — Jah, muidugi, kui asi nii on — kui see tõesti nii on —“

fiis peab seda fogu maailm teadma! Theobald Freimanni häbi ei pea saladuseks jääma. Ja kui poisil julgust pole selleks — wana Feller kannab selle eest hoolt. Tema kannab selle eest hoolt!”

See polnud olnud Emil, kelle jalaasteid wiulimängijanna oli arwanud kuulwat. Keegi wõoras tuli pikka käiku mööda üles, üks neist paljudest üürnikkudest, kes selles mesipuu, mida nimetati majaks, elasid. Emil tuli alles wastu hommikut koju. Wana Feller kuulis, kuidas ta tuppä tuli. Ta pikutas woodis ja polnud fogu öö maganud. Urwetegemispäew oli ligidal! Urwetegemispäew, mille järele ta nälgis juba kakskümmeendakahesja aastat, päew, mis ta unistus, ta asjatu lootus oli olnud kakskümmeendakahesja aastat — nüüd algas ta. Tema poeg, tema tore poeg walmistas temale selle

Ta ei hülidnud kobutulijat. Waikselte kui hiir lamast ta. Ja hommikul eine juures ei puudutanud ta sõnagagi saladust. Oo, tema oskas ka waikida, samuti kui ta poeg. Minult kannatus! Waid rahulik olla! Rätt-tajumispäew oli tulnud. Ja ta tahtis seda nautida. Wiinse tilgani tahtis ta seda nautida. Alla oma uhkelt kõrguselt pidi kistama ta waenlane! Ribeda häbipeekri pidi ta tühjendama põhjani, tilgatumaks, samuti kui kord tema. Ta süda pidi werd jooksuma oma armjama pärast maailmas, nagu tema, Felleri, süda oli werd jooksnud! Ta pidi tunda saama, mis tähendab häbistatud olla ja põrmutallatuna elada!

Kell kümme läks Emil „Seitsikahesja“, algas teenistust, uniselt, üllalt, waikselte. Oli alles wähe tegemist. Mõned kaupmehed istusid laudade juures, joid kohwi, lugesid lehti. Emil astus Peeter Knolli juure, kes parajasti üht briljantformust hindas, mille Franz Pfeifer eelmisel päewal ostnud.

„See on kapital, tead, Peeter.“

„Kas proua Orloff ei ole oma kassile weel piima wiinud?“ küsis Emil.

„Ei ole teda weel näinud,“ wastas wana Kellner, kelle tuba wana näitlejanna toa kõrwal seisis. „Ei kuulnud teda ka weel deklameerimas. Seda teeb ta nüüdu harilikult igal hommikul.“

„Keegi peaks tema järele minema waatama,“ ütles Emil omal wäsinud kombel ja silmi tõstmata. „Ta mõiks haige olla.“

„Seda arwad?“ küsis Peeter, ja osutas pikolole, kes salwratifut wibutas. „Nuttu, Hans, too proua Orloffile korten piima ja mis weel kõõgis lihajäänuseid leidub ning wii need talle koju. Ühtlasi küsi temalt, kuidas ta käsi käib ja kas ta weel midagi wajab. Said aru?“

„Nüüdugi,“ wastas pois, rõõmus, et weerand tunniks wabaks sai, ja otjustas kõrwalteit „Seitsikahesja“ tagasi tulla, et aega enam kuluts.

Uga ta tuli õige ruttu tagasi, surmuhawatu ja hingeldades.

„Härä Lachinger! — Kus on härä Lachinger? — Oh Jumal, härä Lachinger — proua Orloff — ma pidin temale kassi jaoks piima wiima. — Uga tema ei wastanud minu koputamisele. — Ja kui ma uske awan — oh Jumal, — kuidas ma ehmatasin! — lamab ta waikselte ja külmalt woodis, ja Zephir istus ta waibal — ja oh Jumal, härä Lachinger! — ma usun, ta on surnud!“

„Surnud?“

„Preili Winter usub seda ka. See jooksis kohe sinna, kui ma ehmatuses karjuma hakkasin — ja weel üks preili, kes sealjamas korridoris elab. Ja üks neist jooksis fiis arsti järele. Kuid see ei aita enam, arwawad nad.“

Lachinger wõttis kübara ja ruttas näitlejanna korterisse. Kotta oli juba wahtijaid kogunud. Arst, kes toas wiibis, ei lastnud neid tuppä. Uga Lachinger tungis sinna sisse.

„Proua v. Orloff on minu üürnik juba neli aastat. Kui tema heaks midagi wõin teha —“

„Siin ilmas ei waja ta enam muud kui hauda,“ wastas arst. „Surm on wähemalt kahesja tunni eest tulnud. Ta on täitsa rahulikult ja waluta magama uinunud.“

Nüüd tulid wäljast raskeid sammud kuulda-wale. Politseinik ilmus.

„Kililine surm?“

„Ta rääkis arstiga tasakesi.“

„Teie juures, härä Lachinger on ta elanud. On tal omaiseid?“

„Niipalju kui mina tean, polnud tal kedagi maailmas.“

„Nii. — Siin toas ei tohi esiotsa keegi midagi puutada.“

Ta waatas toas ringi. See oli puhas ja koristatud. Surm kõrwal waibal istus ifka weel Zephir ja wahtis wihaselte inimestele, kes ta perenaise woodi ümber seisid. Kirjutuslaual aga säras walge ümbrik. Ametnik astus selle juure ja luges ümbrikult: „Minu testament.“

„Kadunud näib oma surma olewat aimanud. See dokument läheb kohu kätte. Laip tuleb wiia surmukambriisse. Tuba pitseeritakse kinni.“

Arst kirjutas juba surmatunnistust: „Surnud peaju halwatusse. Arwatam põhjus: wadusnõrkus.“

„Kui surm warandusest ei jaitu, wõtan ma matmisekulud enese kanda,“ seletas Lachinger.

Politseinik kummardas.

„Wäga kiiduwäärt.“

Siis läks waltijateparaw laiali. Laip wiidi ära. Tuba lukustati. —

Kaks päewa hiljem jängitati Baleska Drloff mulda. Lachinger seisis lahtise haua ees, jamuti Emil ja peaaegu fogu „Seitjiktähe“ teenijaskond.

Kui nad matufelt tulid, wotas kohwiku hüroos kutsejedel Emil Jellerile, et ta järgmisel päewal täpselt kell üksteiskümmeid ilmuks ametikohtusse jurnu testamenti kuulama.

See sedel tekitas suurt naeru. Naerdes soowijid ametwennad Emilile ömne.

„Raswane pärandus, pois!“

„No waata! Emil saab weel miljonäriks!“

„Rauw tähele.“ emustas Franz Pfeifer, „ta on sulle oma Zephiri pärandanud.“

Emil noogutas wäsimult.

„Selle wiisim ma juba esimesel päewal oma juure. Näib aga olewat ilmaaegu. Ei wõta toitu.“

„Oh! saad isegi ilusa violetikarwa sammetmantli.“

— Wõi huiwiku wõlga. Naki naljaks, mina oleksin päranduse wastuwõttniises ettemaaltlik!“

Emili käsi tegi oma tõrjelitigutuse, aga ta hääled jäid luffu.

Järgmisel hommikul kell üksteiskümmeid läks ta kohtusse. Ametikohtunik luges temale näitlejanna Baleska Drloffi wiimse tahtmise ette.

Oma üldpärijaks määras kadunu härra Emil Jelleri härra Lachingeri teenistuses „Seitjiktähes“. Tunnustades suurt lahkust, mis härra Jeller tema wastu aastaid näidanud ja eriti ta Zephiri tuest päästmisega, ise oma elu hädaohtu andes, tõestanud, määras ta temale kõik oma omanduse. Naha ja wäärtpabereid tal ei olnud. Aga önnelduma tema siinijidisesse alusküesje, mida ta iga päew kandis, leitakse ehted, mis ta kunsti wainustatud austajad temale kord kinkimud. Neisi mälestusesemeist pole ta ital raatsumud lahkuda. Muult mõned üksikud kiwid on ta pidanud wiimastel aastatel oma elu ülespidamiseks ära müüma. Aga neid olla weel küllalt riipalju järele, et tema pärija saaks kapitali, millele ta oma tulewiku wõib ehitada. Ja kui tema palawad õnnistussoowid temale ömne suudawad tulla, siis olla ta tulewik hülgaw ja täis ömne.

„Oma lemmikut Zephiri soowitan ma härra Jelleri heale südamele Ma tean, tema ei lasse hukkuda olemisel, kes on olnud ühe wana, üksiku inimese wiimne rõõm.“

Nende sõnadega lõppes testament.

Ohteaegade ja üksikute kiwide täpne nimetiri oli juure lisatud. Ametikohtunik andis Emilile üle halli lõwendikotise ja palus teda

selle siisu nimekirjaga wõrrelda. Seal oli mitu sõrmust ebaharilikult suurte ja ilujate diamantidega ja rubiinidega, brosh, mis üle ja üle juweelidega kaetud, brisjanttähed, ja peale selle weel wäikeses karbis hulk kalliskiwie, mis raamist wälja wõdetud. Proua Drloff oli kõik üksikult kirja pannud. Ja kõik nad olid seal.

„Kui need ehted tõesti ehtjad on, siis tohin Teile küll ömne soowida,“ ütles kohtunik.

„Seitjiktähes“ walitses suur ärewus. Lachinger, Peeter Knoll, Franz Pfeifer, fogu teenijaskond kuwi pikoloni tungis hämmastusega Emili kiirgawat pärandust waatama.

Kes oleks wõinud aimata, et sel wanal, wiletjal eidel selline warandus oli? Ja weel müüdk ei tahetud seda uskuda. Arwatawasti olid need kiwid lihtsalt klaas. Tarwis oli asjatundjalt nõu küsida.

Emil läks juweleri juure. Kiwid olid ehtjad. Nad olid kallid kiwid. Wähemalt kaks kuwi kolmkümmeid tuhat marka hindas mees nad. Wana Jeller läks rõõmis peaaegu marru. Ametwennad imestajid. Südames olid nad pisut kadedad. See Emil, kes alati laisk oli kättki wälja sirutama ja kellele nüüd kõik head asjad rüppe puistati!

— — —

Aga Lachinger seisis oma toas, sügas korwatagust ja pilutas oma filmad elawas järelmõtlemises. Kas oli tema olnud pime ees ja tema Erna instinkt selgetnagem? — Müüd jadas sellele poisile ju kapital taewast rüppe — mitte ilmatu suur, aga raha on raha Lachingeri isa oli vähemaga alanud. Ja peasjaks elus jääb, et inimesel ömne on. Pigilimul lähewad ka kõige paremad ettemõtted murja — önnelapsel läheb ka see lorda, mis näib olewat wõimatu. Ja fuldlaps näis see Emil olewat. Kas see polnud nagu muinasjutu lastele? — Tõi ühe kerjuswaeje naise kassi tuest wälja, ei wõinud selle eest muud taju loota kui Jumala meelehead — ja sai selle läbi kapitalistiks! — Jah, Drloffi lõwendikotis peituwate juweelide eest oleks ka Pfeifer tulle karanud. Muult et need inimesed oma wahwust alati wastuofsa ajal näitawad.

Drloffi pärandusega, oma külgetõmbawa iisuga ja oma önnelikuga saatusuga polnud Emil sugugi põlataw wäimees ja äriosanik. Ja tema Erna filmad hakkajid wististi jälle särama, kui ta temale ta sünnipäewaks wõiks kinkida tema südamest oodatud ja ihatud ja armastatud arnjsama.

(Järgneb.)

Kaks imetegu.

Itaalia kirjanik *Grazia Deledda* *).

Pärlnutrist roosipärg sõrmede wahel, läks zia**) Batõra pikkamisi üles järsku mäeteed mööda, mis Bitti külast kõrgele del Miracolo kiriku juure wiib

Nostra Signora del Miracolo on kogu Sardiinia saarel kuulus, sest jutustatakse suurtest imedest, mis seal wäikeses kirikus wähenõudliku altari ees on sündinud, ja tuhanded ja kümneduhanded, kes wajawad imet, ruttawad weel tänapäew wiimasil septembripäewil Bittisse püha neitsi igaaastasele peole.

Me ütleme weel tänapäew, sest seegi pidu — nagu kõik teised wanad kombed, mis uue aja hingeõhk kõrwale puhub — on oma endisest hiilgusest ja toredusest palju kaotanud. Sellegipärast tungib kaugetest küladest läbi orgude ja üle mägede kokkuwoolaw hulk weel tänapäewgi wäikese imettegewa madonna õnaruse ette, kes seal müstiliselt-saladusliselt naeratab, ja aasta aasta järele lewineb elawalt liikuwa usklikkudehulga kaudu teade mõnest uuest imeteost

Zia Batõra oli de Miracolo pühale neitsile wäga ustaw. Iga kuu esimesel esmaspäewal läks ta sinna roosipärga paludes üles; ta tellis messid, protsessioonid ja noween'd ja kolm pidupäewa palwetas ta alati ning läks hommikul ja õhtul kirikusse. Tema palus pühalt neitsilt suurt imetegu: palus lohutust ja rahu oma hingele — kuid alati ilmaaegu.

Päewad ja kuud möödusid, möödusid ka messid, protsessioonid ja noweenid, aga lohutamatus, kibedus* ja kurbus zia Batõra hinges ei wähenenud.

Ta ei jõudnud unustada, ta süda jooksis werd, ja hoolimata rikkusest, hoolimata suurtest karjamaadest, loomadest ja rahast oli ta waesem kõige waesemast kerjusest, ning nägi, et ta päewade tagawara kadus nagu maas-

tik Bitti kiltmaalt waadates tumeda silmaringi taha.

Ka zia Batõra maja, ilus balkoniga maja, kuhu del Miracolo kirik ühes mäeharjaga silma paistis ja mis täidetud oli rikkalikult kõigi jumalikkude annetega, oli ometi tühi ja kurb nagu ta perenaise hing.

Sadurra, õieti Saturnino, zia Batõra ilus ja ainus tütar, oli armunud ühesse nooresse, waesesse, alamast soost mehesse. Zia Batõra aga kuulus Sardiinia lugupeetud, wäga kõrgi aristokraatilise perekonna hulka, kes mõnikord rikkamad on kui tõsised aadliperekonnad; ja sellepärast oli kõik ta olewus wastupanelik sellisele armastusele, mis tema arust näis käiwat loomu wastu.

Saades kaksikümmendüks aastat wanaks, oli Sadurra wanematemajast lahkunud ja armastatud mehe juure läinud. Sellest tõusis suur skandaal, sündmus, mille üle isegi naabrikülades pead wangutati ja palju juttu westeti.

Zia Batõra tundis enese olewat häwitatud, kõibliselt surnud. Kaksikümmend aastat, mil ta mees tapetud, oli ta kõik oma armastuse ja lootuse Sadurrale koondanud, oli temale lootnud hiilgawat tulewikku, rikkast, lugupeetud meest üllast majast, wõib olla isegi mõnda härrat; wõib olla tema isa eest kättemaksjat. Ja nüüd oli kõik ta lootus ja armastus luhtunud.

Zia Batõra oli oma tütre ära neednud: põlwili tuhas olles, juuksed lahti, rind paljas, oli ta teda neednud ja oma roosipärja kuldsel ristil wandunud, teda mitte oma tütreks pidada, waid oma surmawaenlaseks. Nii oli ta üksi jäänud oma rikkas, ilusas, igawestitühjas majas. Ta arwas ennast häbistatuks, ja ta waenlaste wõidurõõm tegi ta mure ja meeleheite weel terawamaks.

Temä kahwatanud, tarretanud näole, walju pilguga sügawalseiswatesse mustadesse silmadesse ja õhukestele kahwatanud huultele ei ilmunud iial walu ega kibeduse jälge, ja inimesed ütlesid: Zia Batõra on kange naine; õnnetus teda ei paenuta!

*) Temale määrati mullu Rootsis Nobeli kirjandusline auhind.

**) Zia = tädi, kelleks nimetatakse kõiki wanemaid naisi.

Aga ta süda oli purustatud ja ta silmadel puudusid pisarad. Ta elas ainult weel meelepahast, wihast ja palwest. Enam kui kord, tundes sõprade ja waenlaste nõökamist nagu piitsahoope, oli tal kiusatus kaubelda kaht meest — wõi ka ainult üht? —, kes laseks Peppo Niegliä, Sadurra mehe, maha; aga tema usklik meel oli teda selle kuriteo teostamisest hoidnud.

Ta oli oma testamendi teinud del Miracolo kiriku heaks ja palus ööd ja päewad pühalt neitsilt, et see kingiks temale pisut rahu; kuid see oli olnud ilmaaegu, alati asjatu!

Ehk küll juba enam kui aasta oli möödunud hirmsast sündmusest, kuivas ta ometi kokku raskes mures, ja teda ei jaksanud lohutada ei mõte, et Sadurra waest ja wiletsat elu elas, ega ka rahuldus, et ta tütre mitmekordsed andekspalumise soowid oli tagasi lükanud.

— — —

Pikkamisi läks ta teerada mööda üles kiriku poole, roosipärg palawais kätes. Ehkki Bittis — wastandina pea-
aegu kõigile teistele Sardiinia küladele — lesed teatud aja järele jälle wärwilisi kleite kandsid, kandis zia Batõra ainult musta kleiti. Isegi otsaesisepaelaga kaetud kõrge tanu oli mustast riidest ja ainult hõbedast ristiga ilustatud — wõib olla sümboolselt, mille tähendust kõik tundsid. Ta peatus tihti armuandeid jagades, sest kõigil teekäänakutel seisis kerjused ja palusid kaastunnet, kätt waljusti lauldes wälja sirutades.

Paljuwärwiline kogu tungis kummalisel teel ja laial platsil kiriku ees. Sügawal all, metsiku mäepesa Gorcai kõrwal seisis Bitti päikesepaistel, püha-päewalikult elaw, inimestega täidetud tänawatega ja piiratud rohelisest, särawast, kirendawast orust.

Zia Batõra jatkas oma teed rahwahulka tähele panemata; jõudes kiriku-
platsile, jäi ta seisma ja löi rjsti ette. Kirikust tuli protsessioon.

Wäikese annuse eest, poole skudo wõi ka kolme liiri eest wõib iga usklik oma otstarbeks tellida protsessiooni, mis ka kohe liikuma hakkab. Waimuliku taga tulewad mitmed mehesalgad, igal ühel neist oma lipp, mis nad kau-

getest küladest kaasa toonud; nad rändawad ümber kiriku ja lähewad jälle kirikusse wõi jatkawad oma käiku mõne teise arwel. Nii peetakse ainsal hommikul mitu tosinat protsessiooni ja need on peole iseloomustawaks noodiks. Teiselpool platsi woogawad seni rõõmsad inimesed läbisegamini, kes siia on löbu otsima tulnud, ja tantsiwad duru-duru, kuulsat ringtantsu keset tolmupilwi, päikeselõõska ja edasi-tagasi liikuwaid kaupmehi.

Niipea kui protsessioon ehk rongikäik oli kirikusse tagasi läinud, läks zia Batõragi kirikusse. Kirik kubises juba naistest, kes olid mitmeti riietatud ja rääkisid ka mitmekesiseid murrakuid. Mõned neist olid kaugetest küladest siia tulnud jala ja lahtiste juustega.

Mitmewärwiline kogu tegi suurt kära, sest kõik rääkisid üksteisega, kuigi nad üksteist weel iial enne polnud näinud.

Zia Batõra pääses ainult suure waewaga oma harilikule kohale kiriku sügawikus ja mitte ilma et oleks kuulnud mõnda ägedat sõna, sest et ta mõnele oli astunud kleidile wõi jalale. Seal taga seisis enamasti Bitti naised ja ootasid messi.

„Mis on?“ küsis zia Batõra ühelt tuttawalt.

„Üks tüdruk on kurjast waimust waewatud,“ wastas see meeleliigutusega, „ja peale messi wannutab teda preester. Kes teab, kes teab, millise imeteo meie madonna weel teeb . . .“

Üsna saladuslikult jutustas ta hirmsa loo, samase, mis rahwa hulgas liikus: tüdrukul oli ühe preestri neetud hing ihus.

„Kust ta pärit on?“

„Aläst. Kuulge ainult, tädikene . . .“

Kellegi teise preestri poolt ekskommunitseeritud kuri waim ei olnud tawas, puhastustules ega isegi põrgus sisselaskmiist leidnud. Enne kui ta wiimasesse paika wõis jõuda, pidi ta määratu aja weetma maailmas ja süütute laste liha ja were kuju omama. Nüüd oli ta Alä wäiksesse tütarlapsesse läinud ja sellest jutustati õudseid lugusid. Waesel lapsel polnud enam rahu; tema hääl oli kurjawaimu hääl, ja häda, kui talle midagi püha asja näidati: ta sülitas sellele, kirus, neas ja purustas selle sellise jõuga, milline temale kui noorele ja wäikesele kuidagi ei sobinud.

Zia Batòra' kuulas judisedes ja waatas siis hirmsa olewuse järele ringi.

„Ta ei ole kirikus,“ ütles teine; „pärasit messi tuuakse ta seotult kirikusse.“

„Aga kui meie madonna imeteo teeb ja kuri waim tütarlapse kehast lahkub, kas ei lähe ta siis mõnesse teiseses, kuna see ju ta saatus on?“

„Seda ma ei tea,“ ütles teine naine kohmetult. „Meie madonna teeb selle imeteo küll täielikult ja saadab waimu põrgusse, kui ta teda esiti halastusest weel ei saada puhastustulesse . . .“

Mess algas.

Sel hetkel oli kirik tungil täis. Inimesed sesid tihedalt koos, lödwad palawusest ja põnewusest, et kurjast waimust waewatud tütarlast näha.

Ainult zia Batòra ei mõtelnud enam sellele. Tema nägu oli weel kahwatum kui harilikult, ja ta silmad oli tarretult pöördnud altarile; tõe poolest nägid nad aga midagi hoopis muud.

Batòra kõrwal seisis pink, ja sellel seisis kolm naist. Ühel neist oli lapsuke süles, tore heledajuukseline poisike, waid mõni kuu wana; mustajuukselise ema ilus nägu aga oli kõhn ja kahwatu.

See oli Sadurra, wiletsasti rüetatud ja wilets näha. Temagi nägi ema külma, kahwatanud, ükskõikset nägu oma ees, ja hoidis kõigest jõust pisaraid tagasi. Miks, miks ometi ei heitnud ema ta lapselegi pilku, oma lapselapsele, kes kandis tapetud wanaisa nime ja oli piltilus?

Ah, zia Batòra lödises wihas ja sajatas süütu lapse walgejuukselist peakest . . .

Neid tumedaid mõtteid mõlgutades nuttis Sadurra süda ja tundis tungi kirikust wäljuda.

Zia Batòra ei sajatanud lapsukest; ei, tema nägemine wähenas isegi tema wiha Sadurra wastu. Ta ei olnud seda oma lapselast ju weel näinud, ja kuna ta teda ei näinud, siis mõttes ta temale seda enam.

Sadurra ei olnud ta enam kaua näinud. Kuidas oli ta muutunud, see perekonna häbi, see õnnetu, see rahwa pilkealune! Ta nägi wälja kui kerjus, kui . . .

Zia Batòra ei juurelnud oma tunnet põhjalikult, muidu oleks ta leidnud oma

südamest mitte ainult wiha, waid ka terwe mere kaastunnet oma tütre wastu.

Oh sa armuline madonna, kui ilus ta laps oli! Ta silmad olid täpsed nagu surnud isal — ja wiletsale Niegliä soole ei sarnanenud ta sugugi, mitte sugugi . . .

Mess jätkus. Kuna muudatus tulemas, olid kõik wait jäänud.

Zia Batòra palwetas waid huultega. Ta ei näinud ega kuulnud midagi peale mässu ta südames, kus üksteisega wõitlesid wiha, walu, alandus, õrnus, kibedus, headus, wiha, kaastunne ja armastus . . . Kuid ta nägu jäi liikumatuks, ainult ta huuled wubisesid taksaksi.

Muudatuse puhul laskus rahwas põlwili, nii hästi kui see läks, üksteise jalgadele.

„Jeesus, Jeesus,“ pomises zia Batòra nägu käte wahel peites; „püham neitsi, halasta minu peale!“

Ta tundis Sadurra silmi enesel wiibimat ja tundis sügawat hingepiina. Ta oleks tahtnud oma lapselast suudelda — ja ta pead pidi wastu seinale lüüa. Muidugi näitas Sadurra talle last ainult sellepärast nii jultunult, et talle kõik tuntud piina meele tuletada!

Ikka ja ikka jälle waldas teda wiha ja häbi. Tal oli, nagu oleksid kõik Bitti naised ja isegi wõõrad Sadurrale wahlitud, ise naerdes ja nõõgates.

Püha, helde Jumal, milline hirmus mess see oli!

Jõudes lõpule, kaswas rahwa pinewus ja ärewus. Ka mehed, kaubitsejad ja noored poisid, olid kirikusse tunginud. Mõned naised minestasisid.

Ülewal altari wõre taga seisis mõned politseinikud, kes kummaliselt silma paistsid.

Wiimaks jooksis pikem sosin rahwahulgast läbi: tütarlaps toodi kirikusse.

See oli wäike tüdruk, kes kandis mustast sardiinia kalewist tehtud kostüümi, kõhn ja wäga kahwatu, kumma iste silmadega, milles tõesti kuratlik lõõsk lõõmas. Ta oli kõwasti seotud, ei tõrkunud ja ei rääkinud ka wanutamise ajal; kui talle püha reliikwia suudlemiseks anti, tõstis ta tõesti põrgukära.

Naised kahwatasid ja kogu kirik jäi kohmetult waikseks.

Tütarlaps pidi tõesti hirmu äratama:

ta kisendas, ja hulus sügawa mehehäälega, kirus ja sülitas reliikwiale, rääkis ladina keelt ja ütles hirmsaid asju.

Altari ees, otsaesist ta kandile toetudes, põlwas üks naine, kelle keha kramplik nutt wapustas.

Zia Batõra wahtis enam sellele naisele kui tütarlapsele, kelle ema ta kahlemata oli, ja sügaw kaastunne waldas teda. Tal oli, nagu oleks ta õnnetu naise hoigawast kaebusest aru saanud.

Inimesed hakkasid jälle üksteisega sosistama, ja paljuhäälelises pominas, mis kirikut täitis ja saladusliku kaja äratas, kuulis zia Batõra waid Alà naise sõnu, kes temale ütles :

„Ei ole õnnetumat inimest kui mina. Mis tuled sina siia nutma ja kurtma? Mis sa tahad, mis sa ihkad? Mina olen õnnetu ema! Sina wõid rahu kobada käega — ainult sinu uhkus on see, miks selle tagasi lükkad, Batõra, Batõra!“

Jah, tõesti !

Zia Batõra kuulis oma nime, tuhatkordselt korratud kajast, selle peale wõis ta wanduda. Ja wallatud äkilisest kahetsusest, sisemisest õrnusest, oleks ta tahtnud pöördä ja Sadurra last suudelda, kes just tema kõrwal wiibis; aga ta ei wõinud, ei wõinud weel, kuigi ta tundis, et ta seda tegemata kirikust ei saa lahkuda . . .

Ärewus, millesse altari ees sündiw näitlus ta tunded asetä, waigistas ta sisemise mure, kuna wõõra ema lõpmatu, sõnatu walu tema oma walu seniks jälle äratas.

Alà naise nutt oli nii wali ja kange, et see isegi tütarlapse kisast üle kajäs. Zia Batõra kuulas seda ehmatades

ega teadnud miks, aga ta uskus, et lämbub.

Waewatud tütarlaps kisendas weel ikka ja ajäs suust wälja kõige hirmsaimaid jumalateotusi ladina, sardiinia ja itaalia keeles.

Nöörid, millega ta seotud, oli ta katki rebinud, ja waewalt suutsid kolm tugewat meest teda hoida, kuid keegi ei suutnud teda reliikwiat suudlema sundida. Preester jätkas oma wannutust, ja rahwahulk, kes waatemängust wäsinud, rääkis waljusti, nagu poleks ta olnudki pühas kojäs.

Äkki nägi zia Batõra, kuidas tütarlapse ema tõusis ja nutu lõpetas, ühtlasi reliikwiat wõttes ja seda tütre huultele hoides.

Siis sündis midagi imelikku ja liigutawat: tütarlaps puudutas weliikwiat kui wõluwäel; pilk ta silmis kustus; ta wajus põlwili ja ütles pehme, lapseliku häälega Ave Mariat.

„Minu tütar! . . . Minu tütar!“ kisendas ema rõõmust meeletuna.

Oli sündinud ime: rahwas waikis; kõik laskusid põlwili ja wastasid wärisewal häälel tütarlapse Ave Mariale. Naised nutsid ja nuuksusid; nende pisarad olid ütlema tu loomuliku wõi üleinimliku ehmatuse elawaks ilmeks nähtuse puhul, mis neile ta loomulikkuses paistis olewat hirmus ja saladuslik

Zia Batõra nuttis ühes nendega. — —

Kui ta alla külasse sammus, kandis ta Sadurra last süles ja ta tütar käis tema kõrwal. Ja head Bitti inimesed, kes uhked on oma madonna peale, ütlesid :

„Sel aastal tegi meie püha neitsi kaks imetegu!“

Wana paju.

H. Wühner.

Meil kaswas koplis wana paju.
Koor oli koredaks tal läind.
Ta oli mõne suwesaju
Ja mõne talwekülma näind.

Ja päiksepaistel kewadisel,
Kui mahlad olid paisumas,
Ta õitses ilul imelisel
Ja mesilast meelitas.

Nüüd maha raiutud ta ammu ;
Ja mina kodust lahkund ka — —
Kui juhiksingi sinna sammu,
Ei teda enam leiaks ma.

Betsy õnn.

Austria kirjanik *Ella Triebnigg-Birkhert.*

Igal hommikul wara liikus mingisugune warjutaoline wäike kogu läbi alles unise alewitänawa.

Hästi müüri ligidal, pea norus, nagu kartes. Mõne aasta eest oli ta siin esile kerkinud. Tookord waatasid temale kõik järele ja uulitsapoisid kilkasid ja jooksid tema kannul: „Mustlane!“

Ta püüdis ilmaaegu oma tõmmu näowärwi warjata; ta tunti ära tema lapselikust kehast ja kummaliselt kirju kübara alt esiletungiwaist kräsujuustest, mis olid nagu willast.

„Mustlane!“ kajas alati tema taga, nõokawalt, põglikult, waenulikult, wõõralt. Hirm selle tagaajamise eest jäi temasse, ka kui teda keegi enam taga ei ajanud. Kui teda juba tunti, temaga oldi harjunud ja temale isegi heatahtlikult pead noogutati wõi järele waadati.

Igaüks seal ümbruses teadis, et ta oli õmblejanna: mitte harilik õmblejanna, waid teatriõmblejanna, mis igatahes huwitawalt kõlab. Ja kuna ta ise lihtsalt riides käis ja just oma kummaliselt kirju suure kübara poolest teistest selle ümbruse waestest erines, siis ei olnud tema peale keegi kuri ega kadestanud teda. Igaüks nimetas teda waid „Betsyks“, jättis ta rahule ja ta oleks õhtul tööltkäi tulles julgesti ja tülitamata wõinud käia. Kui Betsy nagu tagaaetuna jooksis, siis oli see tema iseäraldus, wõi temale siia tulles olnud harjumus, mitte aga wajakus.

Sest täna oli tal kaitse: oma „lugu“. Sestsaadik kui inimesed seda „lugu“ tundsid, kaitsewad nad seda „musta“, kes oli neile olnud wõõras, nüüd aga tuttav, ehk küll Betsy, nüi enne kui pärast, peaaegu kellegagi ei rääkinud.

Betsy „lugu“ oli kirju ja keeruline: keegi agent oli ta üsna wäikse lapsena ühes wanematega siia toonud oma „mustade“ truppi esinemiseks. See trupp rändas kõik Euroopa pealinnad läbi ja elas kaunis hästi. Siis kukkus „trupp“ sisse ja läks laiali — warieteedesse ja tsirkustesse. Oli waja õppida mitmesuguseid „kunste“. Siis kaotas Betsy oma wanemad ja sattus ühe mehe kätte, kes

temale ütles, et ta tema läbi saab õnnelikuks.

Jälle sõideti pealinnast pealinna, hiilguses ja uimastuses. Betsy oli noor. Betsy uskus „õnne“, et see igawesti kestab. Kuni see kord purunes nagu õhuke klaas, millest ta nii tihti joonud pärlendawat, magusat, kuldheledat jooki, mis ta meeled peast wõttis!

Betsy ärkas kord haigemajas; mees, kes ta noorust nautinud, oli läinud. Waesena ja abituna oli ta tema maha jätnud. Wõõrad, head inimesed hoolitsesid ta eest, niipea kui ta jälle nii kaugele oli kosunud, et wõis edasi elada. Ja kui ta haigemajas mingisuguseks peoks pidusaali aitas ehitada, leiti temas „suur dekoratiivne talent.“ Tema maitse oli algupärane, samuti ta mõtted, ja nii sattus ta teatri garderoobi.

Näitelawailma kirju kassikuld oli Betsy rõõm. Seal unustas ta kõik, kui wõis kobada kahisewaid siidiriideid, sammetist raskeid wolte teha, hõbe ja kuldbordeid lõigata ning kleite „komponeerida.“

Siin ses ümbruses, ses elukutses oli wäike, arg Betsy hoopis teine olewus. Muutus kindlamaks. Kindla käega seadis ja korraldas ta. Kuulmata julgesti walis ta oma kokkuseadel wärwid ja saawutas sellega ka kuulmatuid efekte.

„Betsy on geenius! Tema käsi oskab wõluda!“ ütlesid teatriinimesed kadestamatu kiitusega.

Ja ta pääses juhatajannana ateljeesse, lawastaja paremaks käeks. Ja raske mate warustuste puhul maksis tema nõu, andis tema maitse mõõduandwa sõna.

„Seda oskab waid Betsy,“ ütles direktor diiwale, kes teatrit külastas ja ei teadnud, kuidas riietuda. „Selles suhtes pöörge Betsy poole!“

Betsy wõttis ülesande, külastaja garderoobi minna, ükskõikselt wastu. Seistes ilusa preili ees, muutus aga ta olek. Ta nägi preilli toredat, küpset keha, kuulis direktori sõnu, kes rääkis diiwa

osast, ja ta mõtted katsid diiwa juba kummalisse toredusse.

Asjalikult pani ta kõrwale kleidid, mis diiwa enesele juba walmis pannud. Pead raputades heitis ta neile ainult laitwa pilgu, teise uuriwa diiwale, ruttas ateljeesse, jooksis sealt suure sületäie riietega tagasi. Ja siis põlwitas ta sõnatult liikumatult tema ees seiswa ja terawasti tähelepanija kunstniku ees, nõelus ja woltis, sirutas siit ja tõstis sealt, et proowida efekti.

„Suurepärane!“ hüüdis diiwa waimustusega.

Direktor naeratas ainult nagu enestmõistetawa asja juures.

„Ütlesin juba, et waid Betsy. . .“

Ta neelatas alla sõna lõpu, et waid Betsy kulda wäärt on.

Betsy aga nägi waid oma tööd, ilusat blond preilit, kes wälja nägi kui haldjās, ja see tegi ta õnnelikuks. Ta mõtles wälja weel üksikasju. Tema auahnus käskis näitlejanna ilu tõsta ja talle kõige paremat tulemust saawutada.

See meelitas teda ka ilusa naiskunstniku kutset, tema juure tulla ja talle head nõu anda, wastu wõtma. Mitte aga raha, mis see talle esiti pakkunud. Raha eest ei oleks ta läinud, see ei teinud temale lõbu. Siis oleks näitejanna temale ilmaaegu ütelnud: „Maksan Teile, mis nõuate. Palun, palun, tulge ja aidake mind! Näen, et wõin Teie abiga oma tagajärgesid tõsta selliseni kõrguseni, milliseni ma seda weel iial pole aimanud!“

Suurel kunstnikul oli korter esimese järgu hotellis; temal oli mõjurikas sõber, oli austajaid, kes ta iluduse orjad ja alandlikud teenrid olid, temalt käskusid oodates. Temal wõis olla tujusid, kõik korraldusid tema järele.

Aga suur, hellitatud kunstnik pidi käima wäikese musta Betsy sõna järele, pidi kutsed tagasi lükkama, külalisi oodata laskma, sest et Betsyl ainult õhtul aega oli tulla. Ja et tualettide efekti üle waid õhtuti kunstniku walgustuse juures wõidi otsustada. Ainult elektripirnide heredal walgusel wõidi riietust walida, sest et see siis ka lawawalgusel mõjus. Ja mis nii ei mõjunud, kuidas wäike, must Betsy soowis,

see eemaldati wastuwaidlemata. Ainult Betsy tahe walitses, ainult tema pilk oli kindel, seda tundis diiwa. Ja tundis ka, et Betsyl seekord midagi erilist ees oli: ta tahtis nii täielikku kunsttööd luua, nagu tal seni wõimalus oli puudunud seda luua!

Betsy oli õppinud mitmes keeles rääkima, aga seda ei osanud ta üheski keeles wäljendada. Ainult ta mustad arad silmad ilmutasid neid mõtteid loitwas imestuses, mis neist wälja woolas, kui ta ilusat näitlejannat silmitses, kes rõõmus oli kui laps.

„Ilus saan ma olema! O, nüüd teewad nad mulle kõik etteheiteid, et ma nad hooletusse jätan, tuttawad ja mu sõber! Aga ma üllatan neid kõiki, kõiki! Minu sõbergi ei tea midagi ega pole weel näinud, mis siin walmib. Aga kui ta seda saab näha!“

Oli hilja, wäga hilja, kui Betsy hotellist lahkus. Aga ta oli wiimaks walmis saanud ja rahul.

Hotelli suure ukse ette sõitis auto. Keegi hüppas sellest wälja; mingisugune mehehäääl kajas talle kõrwu ja pani ta tuksatama. Aga kui ta ümber pööras, polnud tühja auto juures enam kedagi ja hotelliuks kukkus parajasti kinni.

Betsy läks edasi, oli juba peaaegu rahule jäänud; seal kõlas ta lähedal naer ja pani ta wärisema. Ta jalad nõtkusid, ei kannud teda enam. Ta toetus müürile, kuni kolm noortmeest möödusid, kellest üks ikka jälle heledasti naeris.

Aga noored mehed olid täitsa tundmatud. Sügawasti hinge tõmmates jatkas Betsy oma teed, pahane, et ennast oli lasknud arusaamatul wiisil erutada. See oli palawiklikus töös möödasaadetud õhtute järeloomu, wäsimus. Kui ta hästi wälja magas, oli kõik mööda.

Ta oli wõinud kaua magada, sest oli pühapäew. Weel pärast lõunatki pikutas Betsy kergesti lõdisedes wõdis ja unistas poolärkwel olles toredast wärwiilust, mis ehitatud pitsiwahust, ehetest ja brokaadist.

Õhtu eel läks ta tänawale, libises hulga inimeste wahelt, kes pühapäewa jalutades nautisid, läbi ja jõudis wiimaks kesklinna tänawaile. Tema waat-

les heameelega suurtsugu inimesi. Veel parema meelega ilusaid inimesi. Ta oli nüüd kõik päewad ilusa kunstniku juures weetnud ja tal oli igatsus teda jälle näha, kuigi ta teadis, et ilusal näitlejannal, nagu see temale jutustanud, kawatsus oli olnud seda päewa oma sõbraga kusagil mujal mööda saata.

Aga õhtul tuleb ta tagasi! Sest siis tahab ta ühe neist tualettidest, mis Betsy temale „loonud“, ühe õhtupeo jaoks enesele üllatuseks selga panna. Siis ehk oleks hea, kui Betsy seal oleks, ühe ehte pärast, mida võiks veel maldalamale asetada.

Betsy seadis sammud hotelli suunas käima. Ta oli jälle täiesti süwenednud oma töösse, silmitses ainult üsna pealiskaudselt toredates tõldades ja autodes möödujaid, ilma neid põhjalikumalt vaatamata.

Ikka suuremaks läks tung.

Siis lähenes pikkamisi tore lahtine auto. Keegi härra ja daam istusid selles ja esimese pilguga tundis Betsy ära oma diiwa ta kuldjuustest.

Siis langes ta pilk diiwa saatjale, ja ta — tardus. Ulisuuril silmil waatas ta tutawale näole, mida ta enam aastaid polnud näinud. Mida ta paljude aastate eest päew päewa kannul sama naeratusega oma kohale kummardanud wõis näha, nägi ta nüüd diiwa, ilusa diiwa kohale kummardawat. Teda wõitja ja omaniku pilguga wõlus hoides, nagu ta oma wõlus oli hoidnud wäikest musta Betsyt.

Betsy wärises kogu kehast. Wõi siis see oli diiwa sõber? Kes tema enese warem oli kõrwale heitnud. Ja temale oli ta nüüd ehtinud seda teist, temale oli ta loonud kunstitöö, et ta temagi hiljem kõrwale heidab, kui seda suudab!

Kirjeldamatu kibedus waldas tema

Ta loob ometi kõik waid teatrile. Jantide jaoks. Ukski eht kuninganna ei kannatema toredusriietust; külmalt wiisatakse nad kõrwale, nagu selle warjuilma seinadki, kuhu nad kuuluwad. . .

Betsy ärkab äkki tarretusest. Wälkkiiresti on ta aju töötanud, on ta wilets elu ta waimusilmade eest möödunud ja olewik tema ette kerkinud. Ja siis tuli talle mõte: Kui ongi ta töö, kõige ilusam, mis ta siamaani loonud, sattunud neisse rāpastesse kättesse, mis ta hāwitanud — aga teadma peab see mees, et tema see oli, kes selle temale loonud! Muidu wõiks ta uskuda. . . Ta ei tohi teda siin näha ega ära tunda!

Wāike must Betsy oskab joosta kui hiir. Suurte tõldade wahelt, veel enne kui suur auto kunstniku ja ta saatjaga päris pärale jõudnud, leiab ta tee teisele poole tänawat. Auto weereb mööda, ilma et temas istujad mārrganud oleksid kitsast warju, mis nende ees üle tänawa libiseb.

Betsy tahab jälle tagasi minna wiletsale tänawale, kus talle kord uulitsapoisid järele karjunud: „Mustlane!“ Ta tahab kaduda sinna waikusse ja tahab edasi töötada nagu seni.

Ainult kaks sammu olid teda veel kõnniteest lahutanud, kuhu Betsy ruttas, siis lūkkas üks kiiresti lähenu auto ta maha.

Autojuhid kisendasid, inimesed jooksid kohkudes sinna juure, ka walwurid ja mõni minut hiljem päästeauto. Aga midagi polnud enam teha, wāike „must“ oli surnud.

Keegi tööline, kes ta naabruses elas, tundis ta ära. Ta rāakis temast waid head. Siis lõpetas ta:

„Ta oli waene laps. Mis oleks tast saanud, kui ta oleks sandiks aetud? Önn, et ta kohe suri, jumala önn waelele Betsyle!“

Kaabakad.

Daani kirjanik **Kurd E. D. Michaëlis.**

„Wa—ras—ta—sin—panka—“

Kogeledes ütles seda Rox. Oma kübara pani ta nüüd tugitoolile ja astus just ülemuse ette.

Valentin sai rahutuks.

„Kirewase päralt, rääkige ometi edasi, Rox.“

„Härra Valentin . . . , kui Te minu täna hommikul kambrisse saatsite . . . , wõtsin ma seitse pakki raha Teie osakonnast . . . “

Valentini pilk wubises; werelaine tõusis talle näkku.

„Kust Te wõtsite selle raha?“

„Teie tagawarast, ülemisest sahtlist,“ wastas Rox pelglikult.

Valentin sai närwiliseks, süütas sigareti ja jalutas toas edasi ning tagasi. Ta oli rahutu ja katsus tõuswat ärewust sumbutada. Äkki jäi ta seisma.

„Mis sündis siis, Rox? Miks Te seda kõike mulle jutustate? - Kas Teie woorus nüüd wiimaks ometi tunneb wõidurõõmu?!“

„Ei, härra Valentin. — Mul on kahju, et pean seda ütleva. — Ma läksin lõunaajal kohe koju, kindla nõuga maalt wiibimata lahkuda. Mul oli ju raha — hulk tuhandeid Jõudes koju, awasin ma juhuslikult ühe paki; siis awasin nad kõik — kõik seitse. Härra Valentin . . . keegi peab Teie tagawarade juures olema kelmust teinud. — Minu käes oli seitse pakki walerahasid. Ainult ülemine ja alumine raha oli igas pakis õige!“

Valentin wõttis taskurätiku ja pühkis sellega ruttu oma nägu.

„See on hirmus, Rox. Mis teie usute, kes see wõis olla?“

„Härra Valentin, olen õnnelik, et nii räägite. Teie usute, mis ma Teile ütlen?“ küsis Rox ruttu.

„Muidugi; sest kui Te tött ei räägiks, siis ei oleks Teie siin.“

Valentin pistis rätiku jälle rinnataskusse.

„Täna Teid usalduse eest.“ Rox tegi lühikese pausi. „See teeb mulle kõik muu kergemaks. Olen kindel, et mind aitate.“

„Mispärast . . . mis Te sellega arwate?“

Valentin tundis oma rinnas äkilist pigistust.

„Enne kui wõltsimise leidsin, saatsin Teile kirja, milles ennast süüdistasin warguses, et kahtlus kellelegi teisele ei langeks.“

Mingisugune otsus peitus Roxi pilgus.

„Teie — mis Te tegite?“

Valentin laskis enese kaasa kiskuda kirest, mis teist imestama ajas.

„Ma saatsin Teile tunnistuse, härra Valentin. Esmaspäewa hommikul saate kirja. Nüüd tulin Teid paluma, et kirja mulle lugematult tagasi annaksite.“

„Kiri on postil?“ küsis Valentin ruttu.

„Jah!“

Mitu minutit rändas Valentin toas ringi. Siis jäi ta Roxi ette seisma, süütas sigareti ja ütles rahulikult ja ühtlasel toonil:

„Rox — mina olin see, kes tagawaradega pettust tegi.“

„Teie!“

Rox wankus tagasi.

„Jah — mina. Kas usute, et peale elukutselise kurjategija ja waese kirjutaja keegi muidu ei warasta? Kaotasin spekulatsioonides raha — teiste omandusega püüdsin seda jälle tagasi saada — narr, kes olin. Hea Jumal, põrgu on see, kus ma olen. Seda wõin Teile ütelda.“

Ruttu puristas Valentin need sõnad. Uuesti hakkas ta ärewalt toas rändama.

Rox wahtis talle keeletult järele.

Ruttu tuli Valentin siis jälle tagasi.

„Aga nüüd on see kõik mööda, Rox. Selle asja korraldame jälle — — Ja saame mõlemad, mida tahame. Teie raha — mina rahu.“

Nad seisid üksteise ees ja waatasid üksteise kahwatanud näkku.

„Kas Te mind ei mõista?“ Valentin hingas raskesti. „Ma annan Teile weel nelikümmendtuhat marka. Mõne minutiga jõuate aurikule. Esmaspäewal saate sama summa Londonis —“

Rox nägi küürus meest ja katsus aru saada, mis ta praegu kuulnud.

„Ei — ei iialgi!“

Kärisew toon peitus Roxi hääles.

„Teie wõtate selle raha ja lahkute weel täna linnast, wõi Te istute homme wanglas. Kas olete unustanud tunnistuse, mis mulle saatsite?“

„Laske mind minna,“ ägas Rox. „Lähen postile ja lasen enesele kirja tagasi anda.“

„Mina saan tema!“ ütles Valentin külmalt. „Minul on postil oma lukustatud sahtel, kuhu kõik mu kirjad panakse. Ja ööseks jääte siia“ — Valentin teeb sellekohase liigutuse. „Hommikul wara lasen ma kirjad siia tuua.“

„Härra Valentin — palun — halastage minule! Mina ei ole waras. Mõtelge kiusatusele ja minu elu hallile ühetoonilisusele!“

„Ei ole waras!“ Valentin naeris sunnitult. „Minge minu magadistuppa, wõi kui paremaks arwate, jääge siia.“

Valentin tõi sigaretid ja likööre.

„Ärge norutage pead, noor sõber. Meil on pikk ööwalwe ees. Aga selle teeme enestele hästi mugawaks, Rox.“

Pikkamisi wenisid tunnid. Täna walt ei kajanud mingisugust heli tuppa. — Rõhuwas waikususes istusid kaks meest — —

Idapoolne taewas hakkas punetama. Warsti tuksatas hele paiste läbi toa ja pani elektritule kahwatama.

Valentin aegutas, sirutas ja lükkas tugitooli tagasi. Läks siis akna juure, awas selle pisut ja hingas täiel kopsul wärsket õhku. Rox silmitses teda wai kides. Tema nägu oli hall ja lont.

Esimesena ütles Valentin: „Kas olete asja üle juba järele mõtelnud, Rox?“

Teine ei wastanud.

Valentin laskis tüdrukul ühe poisi kutsuda. Siis tuli ta laua juure tagasi ja koristas laua wilistades pudelitest ja klaasidest.

Mõni minut hiljem tõi tüdruk kohwi ja wärsked saiad. Uksele koputati. Valentin läks vaatama.

„Ah, sina oled see, Jony? Wõid minule midagi teha. Siin on wõti. Mine postile ja too kirjad sahtlist nr. 113. Ruttu!“

Poiss oli toast lahkunud. Valentin hakkas sööma.

„Härra Valentin,“ Rox ütles seda kuiwa häälega, „Teil on hirmus kawat-

sus?! Kas olete mõtelnud, et Te mõlemal korral minu elu häwitate?“

„Ah, jätke see. Kas usute, et mul lusti on kõike seda siin kitsa kongi wastu wahetada?“

Valentin walas wärsket kohwi ja süütas sigareti.

Rox tõusis ja hakkas toas ringi käima. Lähenedes uksele, kuulis ta kiireid samme. Kohe selle järele koputati. Enne kui Valentin midagi sai ütelda, hüüdis Rox läbi ukse:

„Jony?“

„Jah, härra Valentin!“

„On sul üks kiri, mille aadress pliiatsiga kirjutatud?“

„On!“

„Hoia see kiri eraldi!“

Rox pööras ja waatas Valentinile. Pangaametnik seisis ta ees, rewolwer käes.

„Minge ukse juurest eemale!“ ütles Valentin. „Ukse juurest ära, wõi ma lasen!“ Valentini nägu kahwatas.

„Seda ei julge Teie teha — saadakse teada, et kiri weel Teie käes polnud.“

Rox wahtis Valentinile üksisilmi otsa.

„Ärge juleke lasta!“ Rox rääkis sosis tades, ta tõukas ennem mõtted kui sõnad läbi ruumi. „Teie ei tohi lasta! — Olete argpüks — kardate werd...!“

Roxi käsi wajus ust mööda alla, leidis käeraua Valentini nägu wahises. Ta katsus ennast ilmaaegu wihaseks teha, et teist inimest saaks tappa.

„Teil pole julgust lasta. — Hirmus on inimest tappa — kongi ja timuka kätte minna!“ Pikkamisi surus Rox käeraua maha. „Olete argpüks — ärge seda unustage — argpüks!“

„Mu Jumal... ei wõi...“ Valentin ahmis õhku. „Ei suuda.“ Äkki läks ta arusaamatuid sõnu sosis tades magadistuppa.

Rox lükkas ukse lahti ja kahmas poisist kinni.

„Jookse politseisse — ruttu — kohe sünnib midagi!“

Ta kiskus poisilt kirjad ja lükkas ta jälle wälja kotta.

Magadistoas kõmatas pauk. Sellele järgnes lühike hoige, siis raske kukumine. Siis waikus

Rox wahtis poisi lumiwalgesse näkku. Magadistoa uksepraod wahelt lehwis peen, sinikashall suits.

Sõpruse pärast.

Saksa kirjanik **Hermann Dressler.**

„Kihwti tahad sa?“ hüüdis doktor Heinrich Ellringen ja silmitses sõbra ehatades. „Kihwti?! Mistarwis?“

Georg Behr ei saanud sõbra ärewusest aru.

„Milleks ma seda wajan?“ wastas ta. „Jah, waata, minu koer Tess . . .“

„Lõpeta, Georg!“ katkestas Heinrich tema jutu kindlasti. „Ära raiska sõnu! Minult ei saa sa kihwti tilkagi! Sõida minupärast linna ja waata, kas apteeker wastutuse oma peale wõtab. Mina kihwti käest ei anna. Punkt! See on mu wiimne sõna!“

„Sa oled ju täna õige armsas tujus!“ hüüdis noor mõisaomanik haawatuna.

„Tuju wõi mittetuju!“ wastas arst kindlasti. „Äga kui ma seda nüüd sulle sõpruse pärast keeldun tegemast?“

„Sõpruse pärast?! Kuidas nii? Ma ei saa sinust aru!“

Nüüd astus arst äkki tema juure, waatas temale terawasti silma ja küsis ootamatult:

„Miks tahad sa ennast kihwtitada?“

„Oled lolliks läinud!“ naeris Georg.

„Luba mind vähemalt kõik wälja rääkida, enne kui nii meeletuid oletusi awaldad. Minu koer Tess awaldab hullutõwe tundemärke . . .“

„Hullutõwe tundemärke,“ noogutas arst, „ja siis tahad sa teda kihwtiga surmata!“

„No muidugi, anna aga unetropid wälja!“

„Mina ütlen ei!“

Ta jalutas toas ärewalt edasi ja tagasi. Siis laskus ta tugitoolile ja algas:

„Sa ei pea mind arwama wastutulematuks, Georg! Tahan sulle jutustada, kuidas ma sellele lühikesele tagasitõrjele olen jõudnud.“

Olin noore arstina elama asunud wäikesesse, kaunissesuwituskohta. Olles ainsaks arstiks ümbruses, ulatas mu praksis ka kaunis kaugele maal. Sage-dasti kutsuti mind oöselgi mõnesse ümbruses seiswasse külla ja siis pidin ma sealt üksipäini pimedas tagasi tulema. Sellepärast ostsin enesele hea rewolwri.

Suweaeg, mil wõraid palju, tõi minu ellu pisut waheldust. Nii mõnegi armsa inimesega sain ma sõbraks.

Wõorastest oli mulle üks eriti südame külge kaswanud, keegi elurõõmus kaupmees, kes waimult sama kena kui kehalt. Tema tuli alati samal ajal meie mägestikupessa ja tõi enesega ainsa saatjana kaasa hiiglasuure Bernhardi koera, kelle nimi oli Rolf. Meie saime wäga headeks sõpradeks ja tegime tihti üheskoos rännakuid mägedesse ja jääliugustikkudesse.

Seda on umbes seitse aastat tagasi. Siis tõi ta peale oma neljajalgse sõbra weel kellegi kaasa: weetlewa noore proua. Tema ei olnud mulle oma abielumisest midagi teatanud, waid üllatas mind oma abikaasaga külastamisel.

Mulle paistis ta olewat mitte wäga õnnelik, aga ma hoidusin seda küsimast.

Siis astus ta ühel õhtul minu tuppa. Oli samasugune päew kui praegu, ka sama tund. Ja mul oli hea meel, et teda pikema waheaja järele jälle näha sain. Me jutustasime seda ja teist, selle juures torkas mulle tema juures silma mingisugune närwilikkus, mida ma aga tähtsaks ei arwanud. Enne kui ta lahkus, ütles ta pisut muutunud häälega:

„Õieti oli mul sinu juure asja. Minu koer, tead, Rolf, on wiimasel ajal wäga iseäralik, metsik ja purew, et kardan, ta saab hullutõwe. Minu abikasa hakkab wärisema, niipea kui teda näeb. Sellepärast otsustasime teda kõrwaldada.“

„Jah, mis pean siis mina selle juures tegema?“ küsisin ma.

„Tahtsin sinult paluda sinu rewolwrit!“

„Hea meelega!“ wastasin ma ja tõin relwa.

„On ta laetud?“ küsis tema.

„Jah, kolm padrunit on temas weel!“

„Kas arwad, et neist kuulidest aitab suure looma pealuust läbiminemiseks?“

„No muidugi!“

„Nii, ma tänan sind!“

„Mul on su ilusast loomast kahju!“ ütlesin ma „Sihi aga täpselt!“

Ta pööras weel kord minu poole.

„Kas koerapealuu on inimesepealuust kõwem? Tahaksin ju koera heameelega ainsa pauguga maha lasta.“

„Ole muretu!“ ütlesin mina. „Selle kaliibriga wõid isegi härja surmata!“

Ta lahkus.

— — — Doktor Ellringen waikis.

„Mõistatan lõpu juba ise!“ ütles Georg waheaja järele.

„Jah, see oli lõpp! Järgmisel hommikul tuli minu juure politseinik, näitas mulle rewolwrit ja küsis, kas seda tunnen

„Jah, see on minu rewolwer!“ ütlesin ma midagi aimamata. „Kust Te selle kätte saite?“

„Wõtsime ta ühe enesetapja käest,“ seletas ta. „See on keegi suwitaja. Leidime ta täna hommikul metsast.“

Ja mina olin rewolwri talle tõesti annud!“ — —

„Koera hullutõbi oli tal siis ainult ettekäändeks?“ küsis Georg.

„Nii see on.“

„Haha! Kummaline lugu, et mina täna sinu juure umbes samasuguse soowiga tulen! Muidugi, kui ma relwa tahaksin tarwitada, wõiksin selleks ka oma jahipüssi kasutada. Aga mina ei taha looma surmawõitlust näha, ja ma ei taha ka oma perekonda, kes koera wäga armastab, heidutada. Tema peab arwamisele jääma, et nende majasõber loomulikku surma on surnud. Pisut kihwti worstiotsasse — see õue wisata — Tess sööb selle ära — ja asi on ilma werewalamiseta korras! Nii siis weel kord: anna mulle midagi! Tess wõib juba üle õõ kardetawaks saada. Tunnen seda ja tean, et selleks tõesti on wiimane aeg! Ja linna sõita on täna juba hilja. Ja sealt ma ka midagi ei saakski, waid mind juhatataks ikkagi arsti juurde. Sellepärast mõtlesin ma, sina annad seda mulle sõpruse pärast“

— — — — —
Doktor Ellringen katkestas ta sõnad käeliigutusega.

„Minu raudne põhimõte on, midagi elukardetawat enam käest anda!“

Georg nägi, et sõber enesega rääkida ei lasknud, ja lahkus.

— — —

Doktor Ellringen saatis selle mälestuseäratatud loo tagajärjel mööda unetu, piinarikka õõ. Alles hommikul weel jäi ta kergesti magama. Waewalt oli ta uinunud, kui ägedasti helistati.

Ta kargas woodist wälja ja ruttas akna juure.

„Mis on?“

All seisis sulane, müts käes, kuub eest lahti, ja hoidis wahutawat hobust kae kõrwal.

„Härra doktor, tulge kohe meile,“ hüüdis ta rutulisest sõidust lõõtsutades. „Meie härrale juhtus praegu õnnetus!“

Noore arsti südamest käis nagu nuga läbi.

„Mis on siis sündinud?“ küsis ta, oma ärewust wõimalikult warjata kat-sudes.

„Õuekoer tungis härrale kallale ja purustas teda hirmsasti. Tulge ruttu, annan Teile oma hobuse.“

Arst wankus tagasi tupp.

Kestis tükk aega, kuni ta toibus. Siis riietus ruttu, kahmas sidemetekasti ja tormas wälja.

Oli wiimane aeg.

Hulltõbi oli üle õõ puhkenud. Oli olnud metsik wõillus noore mõisapidaja ning hullu koera wahel. Sulased olid nende juure jooksnud ja metsiku looma wikatitega ja heinaangudega surnuks lõõnud.

Georg Behr oli raskesti haawatud. Wihane koer oli ta käewarre katki purenud, aga sõbra kunstil läks korda seda weel elule alles hoida.

Doktor Ellringen oli sügawasti wapustatud. Ta walwas ise sõbra woodi ees, kuni see surma suust oli wälja kistud, aga sest sündmusest saadik jäi ta weel tõsisemaks ja järelmõtlikumaks kui enne.

Eksam.

Wene kirjanik **W. Katajew.**

Soweti-Wenemaal peawad kõik ametnikud poliitilise-komunistlise eksami sooritama. Siin järgneb näide, kuidas see eksam sooritatakse.

Kogu nädala elas kassapidaja pilukile silmil ja õppis kramplikult:

„Kes on meie suur õpetaja?“ — Marx!

„Mis mõistetakse rahvusliku patriotismi all?“ — Teenistust burshuide kasuks sotsialismi maski all!

„Mis karakteriseerib kapitalismi?“ — Hoolimatut wäljakurnamine eraomanduse alusel!

„Kuidas peab riigimajandus arenema?“ — Elektriseerumise alusel!

„Kuhu kogusid kõigi maade proletaarlased esimest korda kokku?“ — Pariisis aastal 1889 teise internatsionaali esimesel kongressil!

„Kes seisab poliitilise ja rahanduslise pankroti läwel?“ — Poolamaa!

Waene Diabetow oli poolensti hull ja pomises meeleheitlikult oma ette:

„Ma ei tohi aga segaseks ja kohmetuks jääda . . . ei tohi ennast lasta segada . . .“

Eksamisaali astudes wajus nagu punane udu ta silmadele ja ta kõrwad

kumisesid: „Ma ei tohi aga segaseks ja kohmetuks jääda . . . ei tohi ennast lasta segada . . .“

„Teie nimi, seltsimees?“ küsis komisjoni esimees.

„Marx!“ wastas kassapidaja kindlasti.

„Teie elukutse?“

„Teenistus burshuide kasuks sotsialismi maski all!“

Esimees, kes esimest wastust polnud tähele pannud, imestas wäga.

„Hm. Wäga otsekohene tunnistus! Kuidas täidate oma elukutset?“

„Tarwitan hoolimatut wäljakurnamist eraomanduse alusel!“

„Nii?! Wäga, wäga ilus . . . Aga kuidas, kaaskodanik, oli Teil wõimalik soweti organisatsiooni tungida?“

Elektriseerumise alusel!“

Komisjoni liikmed silmitsesid üksteist tähendawalt.

„Armas kaaskodanik, millal olete wiimast korda oma kehatemperatuuri mõõtnud?“ küsis kirjatoimetaja põnewalt.

„Pariisis aastal 1889 teise internatsionaali esimesel kongressil,“ wastas Diabetow kindlasti ja wahwasti . . .

Saanisõit.

P. Grünfeldt.

Sahinal sõidame saaniga
pilwetu päewa ajal
kuljustekõrinal Jaaniga
metsatee lumisel rajal.

Lumi läigib ja metsatee
kiirgab kui oleks kristallist,
sära ka tõuseb silmase,
nagu näeks midagi kallist.

Kahelpool seisawad puudered,
oksad neil lumes ja härmas,
südametunded meil tõstawad pead,
weri käib soontes nii kärmas.

Möödudes okstest puistame
lund me endile pähe,
tunneme lõbu ja naerame,
kui see korda ei lähe.

Noorusetuju meis üle keeb,
talwehärRANDUS haarab,
metsailu meid rõõmsaks teeb,
suu see hõiskab ja naerab.

Kuninga uus kuub.

Wene kirjanik krahw **Lew Tolstoi.**

Elas kord kuningas, kes armastas wäga ilusaid riideid. Olla paremini rietatud kui kõik teised, see oli ta suurim mure. Uhel päewal tulid ta juure kaks rätseppmeistrit ja ütlesid talle:

— Võiksime sulle teha nii uhke pidukuue, et ükski inimene pole näinud midagi sarnast. Selle kuue omaduseks oleks muuseas, et rumalad ja ametmehed, kes ei seisa oma ülesannete kõrgusel — teda sugugi ei näe. Waimurikkad inimesed aga wõiwad teda näha, kuna rumala silm teda ei seleta, olgu see kuub kas wõi otse ta kõrwal.

Uliõnnelik selle ettepaneku üle tellis kuningas neilt selle kuue. Rätseppadele anti lossis tööruum. Neile anti sammetit, siidi kuldnaarmid ja kõike, mis waja.

Nädal möödunud, saadab kuningas oma ministri uudiste järgi; kas on kuub walmis? Minister läskis rätseppade juure ja küsis, kas kuub on walmis.

— Kuub on walmis, siin ta on, wastasid rätsepad.

Kuid nad ei näidanud ministrile mitte kui midagi.

Minister, kes oli kuulnud ütlewat, et rumalad ja ametmehed, kes ei seisa

oma ülesannete kõrgusel, ei wõiwat kuube näha, tegi nii, nagu oleks ta näinud ja kiitis kuube wäga. Kuningas käsib kuube tema juure tuua. Rätsepad kuulawad sõna: mis nad aga kuningale näitasisid, see oli jällegi mitte kui midagi. Kuningas tegi omapooltki, nagu oleks ta kuube siiski näinud: ta wiskas seljast endise ja käskis uut selga passida. Siis läks ta linna jalutama.

Igaüks nägi ülihästi, et kuningas jalutab ihualasti. Kuid ükski ei julenud awaldada, et ta uut kuube põrmugi ei näe, sest igaüks oli kuulnud öeldawat, et waid rumalad kuube ei suuda näha. Ja igaüks mõtles endamisi: „Mina ei näe tõesti mitte midagi; kõik teised aga näewad kahtlemata kuninga uut kuube.“

Nii jooksis kuningas ihualasti läbi linna, keset rahwa kiiduawaldusi ta uue kuue ilu kohta. Äkki silmas keegi lihtsameelne kuningat ja hüüdis:

— Waadake! Waadake ometi! Waadake, kuidas kuningas on alasti tänawal.

Kuningas tundis äkki häbi, olla nii alasti, ja kõik teisedki mõistsid, et kuningas on riidetamata.

Nende ilusad ütlused.

Belgia kirjanik **Léon Treich.**

Loulou'l oli ilus unenägu. Nüüd jutustab ta temast oma wäikesele õele. Ta nägi unes, kuidas ta wiibis Püha Jaakobi tänawa koogipagari juures, kelle akende taga ta nii tihti koolist tules seisatanud. Täna aga oli tal erakorraliselt palju raha, nii siis sõi ta segiläbi igasugu kooke, wahukooke ja suhkruõunu, torte ja shokolaadikompekke . . .

Wäike ajab silmad pärani. Milline imeilus unenägu!

Ja mina, küsib ta aralt, kas mina ka kaasas sõin?

— Ei, sind polnud kaasas.

Nüüd nutab Linette palawaid pisaraid.

* * *

Loulou'l on mamma, keda waewab puhtuse maania. Sest hommikust õhtuni peseb ta Loulou'd käsi ja nägu (kuni kõrwatagusteni, kui see Teile meeldib, wäikese käsnaga, mis pääseb igalepoole, kuid mis on wäga wastik), jalgu ja siis jälle käsi ja jälle põlwi, sest Loulou on poris roomanud, ning „nii ei tohi ju ometi wälja minna.“ Rääkimata igapäewasest wannitamisest. Ja mine tea, mis weel! Õnetu Loulou weedab oma aja enese kuiwatamisega.

— Kuidas sa ometi kaswad, mu wäike Loulou, teeb täna komplimendi täditütar Anne-Marie.

— Jah, ütleb laps wabandawalt, see pole sugugi minu süü, ema niisutab mind nii palju!

Mees Montevideoft.

Inglise kirjaniku L. C. Bridges'i romaan.

6

Kaminas prafjus wäike tuli ja igalt poolt teretasid lilled. Toredest ja kõledast sissejeadest hoolimata näis ruum olewat kaunis mugaw. Bassett näis seal üksi elutsewat. Tudor Carrist polnud jälgegi näha.

Bassett rullis mugawa tugitooli lähemale.

„Kas ei tahaks Teie iset wõtta, preili Lovell?“ küsis ta aupakkimult. Tema sügaw, kare häälm muutus pehmemaks. Ta ülikond ja esinemine oli laitmatud.

„Wabandage, palun, härra Tudor Carr!“ jatkas ta. „Ta on piisut haiglane ja lähed arsti soowil wäga wara magama. Aga ta on Teie mõlemaid tänaseid kõlistusi nimetanud ja mul on wäga kahju, et ma parajasti kodus ei olnud!“

Ta peatas ja näis wastust ootawat.

„Siis ütles ta Teile wististi ka, mispärast ma kõlistasin,“ wastas Jaspar.

„Ta jutustas mulle, Teie olla härra Peeter Carr'i sõber ja soowimat heameelega tema aadressi teada,“ wastas Bassett wiisakalt. „Mõnede midagi ei rõõmustaks mind enam kui see, et Teid mõnedeuguse kasuliku informatsiooniga wõitjini teenida.“

„Põhjus, mispärast kartlikud oleme, on lihtsasti järgmine,“ seletas Jaspar. „Härra Peeter Carr telegrafeeris meile pärast oma omi surma, et ta meile kogu samal päewal kirjutas. Meie ei saanud kirja, ei sel päewal ega ka järgmistel. Tema advokaat Calvertilt kuulsin ma, et härra Peeter Carr samal päewal ka temale telefoneerinud ja temalt Teie aadressi palunud. Sellepärast oletan ma, et ta tol pärastlõunal ka Teile on telefoneerinud.“

„Ja muidugi, see on õige,“ wastas Bassett. „Ta kõlistas mulle ja käis ka minu juures. Aga jutt oli wäikestest asjast, nimelt ta isiklikust warandusest, riistest ja muust, mida ta onu korterist tahtis ära tuua. Ma saatsin ta sinna ja ta wõttis oma asjad kaasa. Seftsaadik pole ma teda enam näinud ega temast midagi kuulnud.“

„Nette aega wakis Jaspar ja mõtiskles.“

„Wabandage, kui küsin, härra Bassett. Aga miks olete temaga Ringstreeti korterisse läinud? Urman, see oleks olnud õieti härra Tudor Carr'i asi.“

Bassett naeratas.

„Õiguse seisu kohast waadates polnud mul selleks õigust. Aga ma olin sir Tudor Carr'i

isa sõber ja tein Tudor Carr'i Ingliseaale; ainult et ta haiglane on, ajan ma tema asju. Tõepoolest soowitasin ma härra Peeter Carrile, et ta sama hästi üksi wõiks sinna minna, aga tema ei tahtnud. Härra Peeter Carr jäi selle juure, et kuna kõik kord juba ta omipoja omanduseks on saanud, teine meist kaasa tuleks. Täitja isiklikult öeldes, leidjin ma selle teo tema poolt olewat wäga kena.“

Enne kui Jaspar midagi ütelda sai, katkestas Joyce:

„Oli ta terve ja heas tujus? - Ja kas kõneles ta Teilega oma kawatjustest?“

Bassett pööras wiisakalt tema poole.

„Seda peab ütleva. Tema oli päris heas tujus, ehk ta küll kõik oma tulewiku wäljawaadet oli kaotanud, preili Lovell. Muus asi, mis ta mulle ütles, oli, et tema praeguses seisukorras asundustes kergemini wõiwat ülespidamist leida kui Ingliseaale.“

„Aga tal pole ju wäljarändamiseks kapitali,“ ütles Joyce wahela. „Dean koguni, et tal parajasti õige wähe raha oli.“

„Midagi sellesarnast ma aimasin,“ wastas Bassett tõsiselt, „aga ma polnud selles kindel. Tõsiasi on, et sir Tudor tema heaks tõsiselt midagi teha tahtis. Ta oleks heameelega näinud, kui härra Peeter Carr tema eest Carrs Holsti oleks edasi walitsenud. Aga härra Peeter Carr ei tahtnud sellest midagi teada, sellepärast ei lausunud sir Tudor, kes wäga arg ja närwiline on, sellest ka enam midagi.“

„See on Peetri wiis,“ ütles Joyce tasakesi. „Aga ma tahaksin tõesti teada, kus ta on,“ jatkas ta. „Miks on ta Harcourtshotelliist wälja kolunud?“

„Wabandage, aga põhjus näib selge olewat,“ wastas Bassett. „Harcourtshotellis oli talle üür liig kalliks. Ta otsis omale odawama korteri.“

„Aga siis oleks ta wististi sealt kirjutanud.“

„Wõib olla, et ta seda ka tegi. Ehk ei jõudnud kiri Teile kätte. Post pole ka eesimatu,“ ütles Bassett. „Wõi talle wõis ka juhtuda mõni õnnetus — ta wõis äkki haigeks jääda.“

Üksa äkki katkestas ta jutu, nähes, et Joyce nägu kahwatas.

„Mul on tõesti kahju, kui Teid ehmatasin,“ wabandas ta. „Aga seesugusel puhul tulewad kõik wõimalused arwesse wõtta.“

Jaspar tõusis.

„Muidugi,“ ütles ta väga lühidalt. „Oleme Teile Teile teadete eest väga tänulikud, härra Bassett, ja nüüd, mil mu öde ka väsinud on, läheme hotelli tagasi. Homme panen ma tubli detektiivi härra Carri jälgima. Head ööd!“

Joyce ei jõudnud Bassettilt enam midagi küsida. Jaspar ruttas temaga välja ootavasse autosse ja käskis Harcourtshotelli sõita.

„Miks nii ruttu, Jaspar?“ kurtis Joyce. „Eht oleks härra Bassett meile veel võinud anda mõne kasuliku näpunäite. Ta näis ju olewat nii armastusväärne ja abivalmis.“

„Armastusväärne ja abivalmis,“ kordas Jaspar irooniliselt. „Armas Joyce, see mees waletas algusest lõpuni. Kas see sulle küllalt ei ütle?“

Joyce wahtis mennale tarretult otja.

„Kuidas nii? Kust ja seda tead?“

„Dieta ma seda ei tea, aga ma tunnen seda.“

Joyce jäi wait. Ta tundis Jasparit ja teadis, et ta ilma põhjuseta nii ei rääkinud. Tema tundevõime oli väga peen, nagu ta seda juba tihti ilmutanud. Ta ei rääkinud hotelli jõudmiseni enam sõnagi.

Jaspar saatis ta tema tuppa ja kohe jelle järele läksid nad alla sööma.

„Sa ütlesid, et homme võtad detektiivi, Jaspar?“ küsis neiu.

„Mun, see on kõige parem, mu armas. Isegi kui siin kuritööga tegemist pole, on ometi võimalik, et Beetrile midagi on juhtunud. Detektiiv võib kõigist haigemajadest järele küsida, võib autojuhi üles leida, kes Beetri Harcourts-hotellist ära viis.“

Joyce noogutas pead.

„Jah, sul on õigus,“ ütles ta tõsiselt. Ja Jaspar ei lausunud enam sõnagi, sest Joyceel oli juba muft varuks.

Kohe peale söömist läks Joyce oma tuppa, kuna Jaspar alla hotelli jäi ja enesele laskis aadressiraamatu anda. Ta kirjutas rea detektiivajutusi üles ja otjustas kohe hommitul ühesse nendest helistada. Siis läks temagi woodi, kuid uni ei tahtnud temal tulla. Tund möödas tunni järele ja ifka weel oli Jaspar üleval ning otsis oluforrale mingisugust lahendust.

Ta oli väga murelik, ja mitte ainult Joyce pärast. Ei, tema oli Beetrilt lugu pidama õppinud ja tahtis nüüd kõik rattad käima panna, et teada saada, mis temast saanud.

Mõlemad mehed ja öde, nägid õige kahvatu välja, kui hommitul einelaul üksteisele vastas istusid. Ruttu einetasid nad.

„Joyce,“ ütles Jaspar, „foomitsid, et mind siin ootad. Telefoneerisin Cleve agentuurile ja

üks mees sealt on juba teel siia. Ta peab kohe tulema.“

Enne kui ta einetoast välja läks, tuli hotelliboy nende juurde ja küsis:

„Härra Lovell?“

„Jah, palun?“

„Siin on Teile telegramm, mu härra,“ vastas boy.

Jaspar rebis telegrammi lahti, ja Joyce, kes teda silmitses, nägi, kuidas ta nägu muutus.

„Mõni tähtjas sõnum, Jaspar?“ küsis ta hingetult.

„Mitte Beetrilt. Aga ifalt,“ vastas Jaspar ja ulatas temale telegrammi.

Neiu mõitis ja luges:

„Tule kohe tagasi. Väga tarvilik. Lovell.“

„Mis ta sellega mõtleb?“ küsis Joyce ruttu.

Jasperi nägu kimistus.

„See tähendab, et, ta oma sõrmed on kõrvetanud, vastas ta. Neetud tinakaevandus on süüdlane. Vähemalt oletan ma seda kindlasti.“

„Siis — siis peame ruttu koju minema,“ ohkas Joyce.

„Sina pead koju minema, Joyce,“ ütles Jaspar rahulikult. „Mina sõidan alles õise rongiga. Mis ka on sündinud, enne pean ma detektiiviga rääkima ja ta Beetri jälile juhatama.“

18.

Meret.

„Mis on isa?“ küsis Joe Bollard, paadimaniif Abel Bollardi poeg Linnist, ifalt, kes äkki oli päästi tõusnud ja teravasti läbi udu wahtis.

„Mulle näis, nagu oleksin hüüet kuulnud, Joe,“ vastas vanem mees.

„Aga kust, isa?“

„Sealt eemalt, kust vähe aja eest aurik möödas. Kas kuulled jälle?“

Ta kuulatas.

„Jah, sealt kolas see uuesti,“ ütles Abel Bollard. „Müüa fina ford, Joe!“

Joe tõmbas sügavasti hinge ja awas suu waljuks hüüdeks, kuid äkki sules ta selle jälle.

„See polnud karjatus,“ ütles ta lühidalt. „See on jälle üks pagana aurikuid. Ruttu tüür ümber, isa!“

Ruttu wiskas Abel tüüriratta ümber, kuid kirus muutus waid vähe.

Lähemal hetkel kisedas hiiglaudusarw oma ähwardawa tooniga paksuft uduseinast, ja juba kerkis suure reijjateauriku kõrge ja hädaohtu-ähwardawalt esile.

Isa ja poeg ei julenud hingatagi. Inimliku arwestuse järele sõitis see koloss wäikeselt

paadist üle ja suu silmil wahtisid mõlemad wastu tulewale saatusetele, mis kiirusega niil kolme minutiga merele waqu lõikas.

Uga neil oli õnne. Hiiglane tormas just nende külje alt mööda ja pani nad oma sõiduwées tantsima.

„Pääsime parajasti weel eluga, isa,“ hingas Joe jägawasti, kui aurik neist juba oli mööda jõndinud.

„Meile ei wõlgu me mitte tänu, et me nüüd merepõhjas ei puhka, wastas isa libedasti. „Milline õigus on neil seefuguse ilmaga nõnda kihutada.“

„Seeford igatahes pole nad meid saanud,“ täheudas Joe. „Uga pole mõtet seda uuesti esile wõluda, isa. Tuul ei näi tulewat ja meid wõimad lained weel tagasi ajada.“

„Küll juba lorda saame, Joe,“ wastas isa. „Hoiu aga tüür kowasti peos, Joe.“

„Oota filmapilk.“ Ükki oli Joe hääl nagu katti raiutud. „Seal ujub ometi midagi. Laewas, isa, sul on õigus. See seal karjus emiist. Kas näed teda?“

„Jah, näen.“ Juba pööras Pollard tüüri tumber ja nad nägid just oma ees midagi wees ujumas. „Wõta pootshaat kätte, Joe!“

„Hea, isa, paiga,“ hüüdis ka juba Joe. „Hoiu paati pisut kõrwale. Mii on hea. See waene pois ei jassa enam enam aidata.“

Joe kummardas kaugele wälja, wõttis pootshaagiga Peetri kurest kowasti kinni ja tõmbas ta paadi kõrwale. Ruttu pööras isa paadi tuule järele ja kus kus kolmada mehe tüüri juure. Siis kõrgas ta ruttu ette ja aitas poega Peetrit paati tõmmata.

„Ujun, ta on surinud,“ ütles Joe tõsiselt. Mii noor kui ta oli, see polnud esimene hirmsa mere õhwer, keda ta näinud. Peetri nägu oli surmuhawatu, ta huuled sinised. Silmad olid tal kowasti kinni ja hingetõmbust polnud märgata.

„Igatahes näib temaga olemat paha lugu, Joe, aga mulle näib, et wõime ta weel aratada,“ wastas isa. „Alles weel wiie minuti eest hüüdis ta. Mii ta kajutisse, ja siis waatame, mis temaga weel teha wõime, kas ärkab ta wõi on surinud.“

„Marf“ — see näis kolmanda kaluri kohta — „pööra ja wõta kursj koju!“

Mõlemad Pollardid teadsid, mida uppunute juures esimese abina tuleb teha. Ruttu oli nad Peetri ligunemud riided maha kiskunud ja mäsifid ta sooja waiba sisse.

„Dee ta wõlgade jaoks kivi kuumaks, Joe,“ ütles isa. „Sumala eest, on see aga tore da kehaga mees. Ja pealegi weel piltilus. Oleks tõesti kurb, kui tema elust peaks lahutama. Wis-

tisti mutaks mõni ilus neuu tema pärast kuumi piisaraid.“

„Liiguta ta käsivarsti kowasti, isa,“ andis Joe nõu. „Da pidi ju poole ookeani sisse neelama.“

Enam kui kakskümmend minutit töötasid nad Peetri kallal, kuni nad wiimaks esimese nõrga elumärgi tajus said. Peeter tõmbas sığawasti hingetõhke algas ta süda tegewust. Uga minestusest ei tahtnud ta ärgata, isegi kui paat juba Linnu wäikesse kiviwõõri ääres peatas.

Udu oli tihedam kui kunagi, kedagi polnud sadamas näha.

„Kõige parem on, wõtame ta koju kaasa, Joe,“ ütles Aabel Pollard. „Mine ees ja jutusta emale. Marf ja mina wiime ta koju.“

Proua Pollard oli tubli perenaine ja ükski woodi ei wõinud puhtam olla sellest, millesse Peeter asetati kõige paremas magadistoas, mis Pollardi majakeses leidis. Uga weel ikka oli ta meelemärgufeta. Wiimaks hakkas proua Pollard kartma.

„Joe,“ ütles ta, „kõige parem oleks, kui ja arsti järele lähesid. Mulle näib, et selle noore herra asi ometi pahem on, kui meie teame otjustada.“

„Hea küll, ema, küll ma lähen,“ wastas hea südamega Joe ja läkski.

Wäike, pakj, palja peaga doktor Dicksee oli juba kolmkümmend aastat Linnu haigeid ja merehädalisi arstinud. Tema sõbralik nägu oli tõjine, kui ta Peetri oli läbi waadanud.

„Ta on külmast täiesti tardunud ja tal on palawik,“ ütles ta. „Kahlemata on ta kuu wees olnud. Mulle näib, nagu saaks see waene pois rheaumaatilise palawiku. Mis Teie sellest armate, proua Pollard, kas wiime ta haigemajja?“

„Praeguses seisukorras poleks see temale ometi mitte hea, herra doktor,“ wastas hea südamega proua. „Arwan, jäägu ta siia. Meie südame ta ometi jalule aidata?“

„Kes ta küll wõiks olla?“ ütles doktor mõtlikkudes. „Kas teate, milliselt laewalt ta wõiks olla, Aabel?“

„Kaks aurikut tulid meile enam kui kahe tunni eest wastu, kui me ta wälja õngitsetime, herra doktor. „Mõlemail oli kursj idaspe, ja ma usun, mõlemad olid kaubalaewad. Uga ilm oli hirmus udune, nii et me midagi kindlat ei tea.“

„Wõib olla noor pois, kes Ühisriikidest jälle tühja taskuga koju tuleb,“ oletas Dicksee. „On tal mõni paber, kust teada saaks, kes ta on?“

„Ei midagi, herra,“ wastas Pollard. „Joe

ja mina waatajime ta asjad läbi. Pisut raha, kell, tubakafott ja piip, muud midagi."

"Ja milline monogramm on tal pesus?" uuris doktor.

"Tasfuratifikus seisab tal J. L.," ütles proua Pollard. "Kõik teised asjad on märkimata. Noored inimesed ei hooli ju, kas nende pesu märgitud on või ei ole. Alles kui nad abielluvad, toimetavad jeda nende naised."

"Siis usute, et ta on poissmees, proua Pollard?" naeratas Dicksee.

"Däitja kindlasti, härra," vastas proua täpselt. "Sejt ta sukkadel pole ainuiski paran-datud auku."

"Positiivne tõendus," mööndas doktor ja naeratas jälle. "Plus, küll proua Pollard hil-jem juba ta isiku kindlaks teeb. Loodetavasti on ta warsti nii kangel, et võib jutustada. Mül aga weereb kiwi südamest, kima ta Teie hoole alla jääb. Tean, et teda ta enesegi majas paremini ei ravitsetaks. Braegu pole muud teha, kui teva ilusasti rahulikult ja joojalt hoida ning temale korralikult anda rohku, mis ma Teile saadan. Hommikul tulen jälle."

Doktor noogutas proua Pollardile lahkesti pead ja läks. Proua Pollard waatas Peetri süngele näole.

"Ja jah," ütles ta tasakesi, "tõesti ilusa wälilimusega noor mees. Ja heast perekonnast. Jeda on kobe näha. Mõõmustan, et jätsin ta siia ja ei lastnud haigemajja wiia!"

Ta pööbras ja wõttis tasfurati, mida ta arstile näidanud.

"J. L.," ütles ta monogrammile waadates. "Olen uudishimulik, mis see peaks tähendama."

Muidugi ei teadnud ta ja Peeter ise pol-nud jeda ta märganud, et tal tasfus oli Jas-par Lovelli tasfurätt, mis Lovellide juures pesus kogemata ära wahetatud; see ja tõsiasi, et Peeter mõne minuti "Merekotka" kurasji oli wahetanud, ei lastnud doktor Dickseele ega kel-legi teisele Linnis mõtet targata, et tema patsient kadunud Peeter Carr wõis olla.

19.

Bühapäewalehed.

Dr. Dicksee diagnoos Peetri termislike sei-suforra juures oli olnud õige. Teda waldas rheaatiline palawik. Arewused ja sündmused wiimastel päewadel, peale selle weel äge jün-kulutus kahel poksiwõitlusel "Merekotka" lael olid talle liiga teinud. Tema oli tõesti väga haige.

Enam kui nädal aega lamas ta kas mee-le-märfuseta või jampis, ja ainult proua Pollardi

hoolas rawitus ning hea, wäikese tohtri ala-line tähelepänu aitas teda haigusest läbi wiia.

Wahetajal olid ajalehed täidetud "Sala-duslikest loost Kingstreecil," mida pealkirjaks tarmitati.

Sir Anthony Carri tapmine ja ta wema-poja wõõrastaw kadumine täitsid lehekülgede kaupa ajalehti ja sellest räägiti ifegi Linnis mugawas "Kolme Ronga" förtis profi juures.

Jaspari detektiiv oli autojuhi peagi leid-nud, kes Peetri oli Meslenburi squarile wiis-nud, kuid Peeter polnud oma perenaisi nõi-nud, kui ta tol pärawõõnmal oma meest forterijst lahkus ja linna sõitis. Ja niipalju kui detek-tiiv ta waewa nägi, Peetri jälge ta enam ei leidnud.

Ka politsei oli kimbus. Mis ime, sejt kel-tele paistab filma noormees, kes omuõuse lael Londoni kaidawamatest tänawateji läbi seibab, ja ifegi kui lugu nii oleks olnud, kes Peetri ja tema lootja jälge jurtunud järgiwa kistaste tänawate rägastikus, tahu Peassey ta meeleldi oli juhtinud!

Nii mööndus künne päewa, kui doktor nägu, mis mõnikord õige pilwis olnud, jälle selgus.

"Nüüd on ta mäest üle," teatas ta proua Pollardile rõõmsasti. "Temal on suur-pärawe kehachitus ja wististi on ta möödufakt elanud. Kuni ta nüüd nii edasi areneb, siis oleme ta päästnud. Usun koguni, et ta ifegi ilma mingi-suguse südamerikketa pääseb, mis midu rheu-maatilise palawituga ühenduses seisab."

"Täna näib ta päris korralik olewat, härra doktor," vastas hea proua Pollard. "Aga ta ei saa sõna suust, kannab rahulikult ja sülmitsch mind suures filmil. Nii kurb näib ta olewat, et otse mta."

"Ta on alles liig nõrk," jeketas doktor. "Kui ta jälle pijut toibub, küll ta siis jälle hakkab rõõmsamalt waatama. Urge julgustage teda juttu ajama. Mahu ja hea toit on kõik, mida ta nüüd wajab."

Tõesti ei tahtnud ka Peeter rääkida. Ta tundis enese olenat nii nõrga, et waewalt jaf-fas mõelda. Mahul, et rahulikult woodis wiibis, mingisuguses uimseisuforras, wõttis ta rohku ja sõi, nii kuidas jeda temale anti. Mõ-nikord ilmuis Joyce pilt ta wäsinud filmade ette, aga seegi waid suurtes segastes joontes. Talle näis, et mitte päewad, waid aastad olid möödunud, jeshaadif, mil ta "Merekotka" ree-lingult oli meresse hüpanud.

Kuid seegi mööndus. Hea kehakonstitutjioon ja korralik sporditreening, millega ta alati te-gutsenud, awaldasid oma mõju, ja paranemine edenes kiiremini kui ta ise arwas.

Ühel hommikul ärgates raputas ta tarretuse oma kehast; talle tuli soom müüd jälle liituda ja päikest ning õhku nautida. Proua Pollard, kes temale einet tõi, nägi kohe waheldust.

„Nii siis läheb Teil juba paremini, härra?“ küüsi ta tabletti tema woodi ette lauakesele asetades.

Peeter naeratas lahkesti.

„Jah, läheb paremini, juba palju paremini. Ja ainult Teile olen ma tänuwõlglane, et nii kaugele olen. Teile olete hea ja lahke, liig hea ja lahke mõõra wastu.“

See tuli nii südamest, et hea proua otse kiigutatus oli. Piisavad seisid tal filmis; ta kummardas ja silitas Peetri õlga.

„Kellelegi ei oleks mõinud olla paremat patsienti,“ jutustas ta. „Ja ärge muretsege millegi pärast. Ainult rahulikult lamada, hästi süüa ja terweks saada. Doodake, ma koorin Teile muna walnis.“

Õjuga sõi Peeter einet. Wärske muna, hea ja omatehtud wõi maitsesid temale imehästi. Kui ta lõpetas ja proua Pollard tema eest tableti ära wõttis, leidis ta haige ikka weel patjade najal istumast.

„Aga Teile peate ju lamama,“ waidles hea proua. Peeter aga seletas, et istumine temale pärast pikka pikutamist hea olla.

„Ja siis, proua Pollard, kas wõite mulle, kui see Teile raskesti ei tee, muretsema mõne ajalehe? Mul pole ju aimugi, mis maailmas wahelajal on sündinud.“

„Mul on all eiline pühapäewaleht, härra. Aga kas usute, et lugemine Teile liialt ei koorma?“

„Katsuksin seda ometi heameelega,“ palus Peeter. „Kui ta mulle paha on, siis loobun sellest kohe; seda luban ma.“

Hea proua tõi ajalehe ja läks tabletiga wälja. Peeter ootas, kuni ta wäljas oli, ja awas siis lehe. Peaaegu esimene, mis talle silma torkas, oli „Saladusline lugu Ringstreetil.“

Sette aega ujusid tähed Peetri filmade ees. Siis muutus asi paremaks ja ta hakkas lugema. Kord juba alanud, ei suutnud ta enam lõpetada. Ribeda kiiruga luges ta mõlemad weerud läbi.

Õhk küll ta haiguse algusest juba oli teine nädal, olid sõnumed uued. Ta kuulis neist, et tema äraoleku tagajärjel kohtulik harutus nõudaks edasi liikatud ja wiimaks möödunud kolmapäewal oli olnud.

Wannutatud meeste otsus oli: „Mõrtsufatöö ühe teatud isiku wõi tundmata isikute poolt.“ Seda oli Peeter juba ette näinud. Osa, mis teda kõige enam hurmitas, oli jutt temast enesest.

Palamad ja külmad wärinad jooksid tal üle selja, kui üksikasju luges. Surnuteha läbiwõtaja arwamine olnud väga kindel. Ta oli otsustanud sellele, et peatumistaja põgenenud, põhjusel, mis temale dieti tuntud oli.

Äkki nägi Peeter Jaspari nime ja ta süda hakkas rõõmus põksuma, lugeses sõbra tunnistust. Jaspar oli awalikult tema heaks tunnistanud, arwamist awaldades, et süüdlased isikud Peetri teelt olid kõrwaldaanud.

„Härra Jaspar Lovell,“ teatasid ajalehed, „rääkis nii selgesti ja weenwalt, et kõik kohtunikud kaasa kiskus. Kuuleme, et see noormees tahab advokaadiks hakata. Tema tunnistusele siin toetudes, wõime temale enmustada suurt tulewikku.“

„Dinnetuseks ei osanud temagi Peeter Carri äkilist kadumist seletada, ehkki ta oli olnud väga agar ja ettewaatlik, ning oli kohe detektiivi saatnud Peeter Carri otsima, weel enne kui politseil tema kadumise teateid oli.“

Rogu see lugu on väga kummaline, ja kaheldorne saladus, mis sir Anthony tapmise ja tema waimapoja äkilise kadumise peal lasub, näib eneses peitwat mõistatust, mis jällegi tuleb asetada nende mõistatuste pika rea hulka, mis isegi Sherlock Holmesi jõule ja osawusele näiwad olemat liig keerulised.“

Peeter tõmbas sügawasti hinge. Kõige selle järele polnud asi ometi nii paha, kui ta kartnud. Igatahes polnud teda keegi nimetanud oma lella mõrtsufaks.

Weel kord luges ta teate läbi, ja müüd torkas talle silma, et ehkki Tudor Carr oli tunnistanud, Basfettiist üldse juttu ei olnud. Silmanähtawalt oli ta küllalt nii kawal, et enese asjast eemale hoidis. Sellepärast ei olnud ka kadunud kahelkajast naelast juttu olnud. Nähtawasti ei teatudki nende puudumist. Kuna teada oli, milliseid suurri summe sir Anthony Carr tihti kodus pidas, et nendega mõnda wana ninatubakatoosti wõi wäikest miniaturit osta, siis polnud selles midagi hämmastawat.

Nõnda tundis Peeter, et ta Joyce filmis puhkas oli.

Äkki lastis ta ajalehe sülle langeda ja wähtis wäiksel ja tarretult kaugele. Nagu wäik oli talle uus mõte pähe tulnud. Rahtlemata: Joyce uskus müüd, et ta on surnud. Miks ei pidanud ta tema filmis surmiks jäämaga?

Tal polnud tial lootust temaga abielluda. Kas ei olnud siis parem sellest wõimalusest kinni wõtta ja waatepirilt kaduda sellega, et omale teise nime wõttis ja nõnda teiseks isikuks sai?

See mõte ei läinud tal enam peast. Kõik wõimalused kaalus ta läbi, kui äkki kuulis all

majaust kinnuwat ja koha selle järele doktor Dicksee wärsket häält:

„Tere hommikust, proua Pollard. Noh, mis teeb meie J. L.?”

20.

„J. L.”

Peeter jäi kuulatama.

„J. L.” Miks andis doktor temale selle nime? Silmapilguks rändasid ta mõtet Joyce juurde, ja ta mõtiskles, kas tema juurest wabest pole leitud midagi, mis kuulus neiuale.

Aga see polnud hästi võimalik Neiu pilt, ainus asi, mis ta Joyce'lt saanud, oli tema teiste asjade juures Londoni üüriforteris.

Aga ka Gasparil olid samad nimealgtähed. Ja nii jõudis ta tõele lähemale. Oli ju võimalik, et mõni Gaspari taskurätik tema taskus oli olnud.

Jälle kuulis Peeter doktori häält. Nüüd wäiksemal toonil; aga üks oli praokile, nii et hääl üles kostis.

„Paremni käib ta käsi, ütlete, proua Pollard. Siis olen tõesti rõõmus, sest seda olin ma ka oodanud. Juba eile oli selleks tundesmärke. Nüüd aga ütlege, kas olete juba kuulnud, kes ta on?”

„Seda ma temalt ei küsinud, härra doktor. Aga ma ei kahtle, et ta seda mulle täna ütleb. Pealegi sõi ta oma eina wiimse raafuni ära ja nüüd istub ta ning loeb ajalehte.”

Peeter kuulis doktori lobusat naeru.

„Noh, siis hakkab ta jälle paranema. Ma lähen üles ja waatan teda. Ehk jutustab ta enesest mulle midagi.”

Juba tuli ta trepist üles ja lähemal silmapilgul seisis ta Peetri toas.

„Sumalale tänu, mu noor sõber, Teie teete mulle suurt rõõmu,” algas ta.

„See on ka kõige wähem, mis wõin teha,” wastas Peeter. „Teie ja Pollardid olete tõesti minu wastu olnud headus ise.”

„Olge wait. Milleks muuks me siis maailmas elame, kui mitte kaasainimeste aitamiseks?” naeratas doktor.

Ta veatas ja silmitses Peetrit terawasti.

„Tõesti, Teie näite olemat paranemisel. Homme wõite ju ka wäheks ajaks tõusta. Ja rädala lõpul käib Teie käsi jälle päris hästi. Nüüd ütlege mulle, kas soowite, et kellelegi kirjutame, et olete jälle terve?”

Seda küsimust oli Peeter oodanud, sellegipärast wärises ta hääl pisut, kui ta wastas:

„Ei, doktor, seda pole waja.”

Dicksee oli silmanähtawalt hämmastunud.

„Ega Te sellega ometi arwa, et Sumala

maailmas hingegei pole, kes selle üle muret tunneb, kas Teie elate wõi surete? Teie olete ju alles noor. Kas siis Teie sugulastest enam keegi ei ela?”

„Ei; isa ja ema on ammu surunud, ainult üks lella poeg on mul, aga seda tunnen ma waewalt.”

Dicksee waitis silmapilgu ja silmitses Peetrit terawasti. Aga Peeter rääkis tõtt, see sai heale doktorile selgeks.

„Aga Teil on ometi wististi sõpru?” ütles ta tasakeeli.

Peeter ei wõinud heale mehele waletada.

„Fah,” ütles ta awalikult, „neid mul on. Ja ometi, doktor, ei soowiks ma, et nad minust midagi kuulewad. Üskuge mind, mul on selleks häid põhjusi, ehkki ma neid Teile praegu ei tahaks jutustada.”

Dicksee kehitas õlgu.

„Arst on nagu advokaat, mõtelge sellele, mu noor sõber. Ta elukutse kohustab teda wäikema. Aga Teie ei pea arwama, et ma Teilt midagi tahan wälja suruda.”

Silmapilgu wiivitas Peeter.

„Tahan Teile midagi ütelda, doktor. Mitte enese pärast, waid ühe teise inimese pärast on parem, kui ma oma nime nüüd weel ei ütlen. Kas panete pahaks, kui ma Teile muud enam ei awalda?”

„Aga ei, mu hea pois. Ja nüüd ütlege mulle, mis ma Teie heaks wõin teha?”

Peeter pumastas, nii tungis weri talle pähe.

„Usun tõesti, Teie olete mulle juba liig palju head teinud, armas doktor,” wastas ta suure südamlikkusega. „Teie ja proua Pollard olete mu elu päästnud, ja mina, minul pole abinõusid, millega Teile Teie waewa pisutki wõitfin tasuda.”

„Pea, pea, pea! Sellest ärge nii laialt rääkige,” wastas doktor. „Mina olen, wõib olla õnneks, poisimees ja mitte täitsa keh. Nii näete, et Te mulle milliski raskust ei tee. Ja mis puutub häid Pollardeid, siis on nendegi elujärg hea. Sellepärast ärge raskendage oma pead, waid wõtke kõik energia kofku, et jälle jalule saate.”

Ta ulatas Peetrile käe, mille Peeter wastu wõttis ja mida ta tõwasti pigistas; haigus ei olnud ta noortest lihastest weel kõike jõudu wälja inenud.

Dicksee jättis Peetri lohutatuna tupp. Tema headus oli Peetri haigele südamele olnud heaks balsamiks. Ta heitis jälle pikali ja magas rahulikult kuni söögiajani.

Järgmisel hommikul tõusis ta ja istus lah-tise atna juure toolile. Wana Pollard tuli üles teda külastama. Warsti olid mõlemad head

Jõbrad. Peetrile sai selgeks, et tal nüüd peab olema mingisugune nimi, ja talle tulid meelde mõlemad algustähed, millega Dicksee teda oli tähendanud. Sellepärast andis ta enesele nüüd nimeks John Latham ja sai selle all Linnis tuttavaks.

Kuttu tuli talle wana jõud tagasi, ja kuna ta Bollarditele nende wastuwõtlikkust kuidagi tahtis tasuda, siis palus ta, et temale wähe-malt wõrkude kudumine selgeks õpetataks. Ja warsti oligi tal see amet selge, ja nüüd wõetis ta hulga tuude päewas wõrre parandades.

Kui ta oma terwise tundis jälle täiesti tagast tulnud olemat, hakkas ta järele mõtlema, mis nüüd peaks peale hakkama, kui ta Linnist lahkuks. Tõsi, Bollardid armastajid teda ja oleksid juure röömuga walmis olnud teda oma juure jätmata. Seda oli Aabel talle ka juba mõista annud. Oma tõsisel wiisil oli ta Peetrile ütelnud, et kui tal teisi kawatjusi ei ole, siis jäägu neile ja aidatu neid kalu püüda.

Uga Peeter teadis, et ta tööks wee peal ei kõlwanud. Tema huwid seisid maal. Küll armastas ta merd, aga see südamlik sidumus weega, mis igal õigel kaluril olemas, puudus tal. Peale selle oli talle tulnud uus kawatjus. Poijitfena oli ta tihti käinud oma isa wana sõbra Richard Wentry juures, kel Sommersetis oli maakoht ehk mõis. Wentry oli agar sportlane ja üks neist meestest, kelle waiwimise juures igas olukorras wõibi kindel olla. Peeter tahtis minna tema juure, talle kõik oma loo ära jutustada ja teda paluda, et ta tema enesele wõtaks metsnikuks.

Mida enam ta selle mõtte üle järele mõtles, seda enam ta temale meeldis. Ta teadis, et mõis wana Wentryt usaldada, ja teadis ka, et temale ainult weel raske ja kestew töö mõis anda elamiswõimaluse. Kaluritega wäljasõite tehes, pikkade perioodide wahel, mil halb ilm kalapüüdmise wõimetuks tegi, oli tal liig palju aega mõtisklemiseks. Mälestus Joycest ja kõigest muust, mis ta kaotanud, oli siis ärakand-matu.

Juba moodustas ta selle mõtte kindlaks otsuseks ja jutustas omast kawatjusest wiimaks doktor Dickseele. Ta ei nimetanud just mitte Wentry nime ja kohta, kus see elas, waid ütles ainult, et ta ühel oma isa wanalt sõbralt tahtwat tööd paluda.

Arst oli sellega kohe päri ja seletas, et see olla hea mõte.

„Mul on ju südamest kahju, et Teist pean ilma jääma,“ ütles wäike, hea südamega doktor kurbalt. „Mul oli nii hea meel, et wõin haritud mehega mõnesugustest probleemidest rääkida. Uga nuudugi, siin Linnis ei wõi Te

ju elada. Teile ei oleks see wäike pesa õige koht. Ja nii usun ma, et Teie kawatjus kõige õigem on.“

Järgmisel päewal jutustas Peeter Bollarditele, et ta nüüd peab lahkuma. Kogu perekond oli otsesoheselt kurb. Kõik, isegi raskepärane Joe, olid teda armastama hakanud. Kuid sellegipärast olid nad nii peenetundelised, et temale, nagu hea doktorigi, õiguse andsid, et Linn temale elamiseks õige koht ei ole. Peeter mõtles, mis nad küll ütlesid kuuldes, millise elukutse ta enesele tahtis walida.

Külmal septembrihommikul jättis Peeter oma sõbrad südamlikult jumalaga. Enne minekut jäi ta selle juure, et Aabel Bollard tema uuri wäikeseks tasuks tema eest kantud hoole eest omale wõtaks. Kell oli kullast ja ainus wäärtasi, mis Peetril weel oli.

Brona Bollardil weeresid pisarad silmist. Aabel ja Joe olid sõnaahtrad, nagu see nende loomuga sobis. Ja Peeter tundis pigistust kõris, kui ta lahkus wäikeselt, lahkest majast, et minna wakkalisse. Tal oli weel parajasti nii palju raha, et mõis enesele wõtta pileti, olgu ainult neljandas klassis, Brocktonesse, mis jaam Richard Wentry mõisale, Brackenhurstile, seisis kõige lähemal.

Dõhtul warem oli ta doktor Dicksee jumalaga jätanud ja oli nüüd röömsasti üllatatud, nähes wäikest doktorit jaamaesijel.

„Mul oli parajasti aega siia rutata, et näha Teie ärasõitu,“ ütles wäike mees oma röömsal wiisil. „Nüüd kuulge, Latham, töotage mulle, et Teist kuulen, kui Teil raskusi on.“

„Sgal juhtumisel kirjutan ma,“ seletas Peeter. „Oleksin kena mees, kui ma sedagi ei teeks.“ Dicksee naeris.

„Mati saab see mind röömustama, kui Teist midagi kuulen, armas pois. Nii siis, siin on rong, õnneks pole Teil pallidega askeldamist.“

Peeter astus wagunisse. Dicksee seisis weel westeldes lahtise ukse ees. Ainult mõned reisijad tarwitajid rongi ja seifak oli waid lühike; juba kõlas jaamaülemate wile.

„Weellford kõike head ja nägemiseni, Latham,“ ütles Dicksee. Kui rong juba liikuma hakkas, pigistas ta Peetrile weel kinnise ümberiku pihku.

„Ainult wäike mälestusmärk meie hea sõbralikkuse suhtes,“ ütles ta. „Wõib olla sobib ta parajasti.“

Enne kui Peeter tänadagi sai, wtis rong ta minema. Wiimane, mis Peeter wäikeselt doktorilt weel nägi, oli paljas lagipea, mis päikese käes walendas, kui ta jaama ees oma kübarat lehwitas.

Siis amas Beeter ümbrifu. Seal tuli wälja kolm naelalist rahapaberit ja wäike sedel:

„Urge olge haawatud. Ei see ole kellelegi armas, ilma pennita wälja maailma sõita. R. D.“

„Inimese käsi peab juba õige pahasti käima, kui ta tunda saab, kui palju headust veel maailmas leidub,“ ütles Beeter enesele, kuna rong teda edasi kandis.

Brockstonesse jõudmiseks kulus waid kaks tundi; ta helemus tõusis pisut, nähes suuri mägesid ja mäekülgi, kus ta oli lastanud esimesed jänesed.

Tal polnud kartust, et keegi ta wõiks ära tunda, sest ta wiimaseist Brackenhurstis wiibimiseist olid juba möödunud seitse wõi kaheksa aastat. Aga tema ise nägi mõndagi tutwat nägu, kui läbi kitsa külatänawa sammus ja järjult mäest üles läks.

Ülewal peatas ta ja lastis pilgu ringi käia. Tema ees seisid sügaw org, millest Broth, wäike jõekene, nagu hõbepael metsaga faktud ümbrusest läbi woolas. Ja teisel pool seisid Ventry maja, mitte suur loss, waid õige wana-moeline maamaja punasteist telliskiwidest, mis oli pakfult faktud eifeiga ja metswiinapuudega. Maja ees seisid suured nuruplatšid kuni alla jõeni; maja taga seisid tihe bukimeis, mis oli warestele mugawaks peidupaigaks, ja selle taga tõusis üles kanarbiifuga faktud mäeselg, mis päitse käes üleni lillalt jãras.

Kõige selle kohal sinine, selge sügistaewas üksikute walgete pilwetombukestega, mille warjud ruttu rahulikult pildist üle libisesid.

Ditsew nõmm wõlus äkki Joyce kaju Beetri filmade ette, ja tema helemus, mis parajasti pisut paranenud, langes uuesti märgatawalt Joyce armas nagu seisid tal nii elawalt filmade ees, ja nagu küll juba sada korda käis mõte ta peast läbi, kas ta teda küll iial veel elus näha saab?

Sette aega wiivitas ta, siis pigistas ta hambad kokku ja ruttas kiiresti mäest alla.

Kitkas, wõlwitud sild wiis üle Brothi. Beeter jäi seisma, kummardas üle fillafäsiipuu ja tahtis näha, kas paks forell ifka veel alu-mises tiigis kalju all seisid.

Seal seisid tõesti üks kala, aga Beeter pidi enese üle naeratama ning tegi enesele selgeks, et see küll maewalt sama forell on, keda ta siin palju aastaid tagasi alati näinud.

Siis läks ta otseteed üles maja juure ja kõlistas.

Tuli teener, aga see polnud Baulett, Bentri hea, wana majateener, see oli wõõras mees, kes Beetrit umbusklikult silmitses. Beeter punastas tema nurina pilgu all, sest äkki tuli talle meele,

et tal seljas oli odaw, walmilt ostetud ülikond, mille ta enesele Dimmi külarätsepalt saanud.

Aga juba wihtas ta ise ennast oma wäliste mõtete pärast ning küsis:

„Kas härra Ventry on kodus?“

„Härra Ventry?“ kordas mees. „Ei, härra Ventry wiibib Aafrikas.“

Beeter poleks iial armata wõinud, et Ventry waheti ei wõinud kodus olla. Sellepärast seisid ta keeletult.

„Juba ligi aasta on ta ära,“ jattas teener. „Ja ta rääkis, et tahab wõimalikul korral Jda-Aafrikasse jäädagi. See maja siin on wälja üüritud.“

Beetrit oli, nagu oleks maapind ta jalgade alt ära tõmmatud.

„Tänan Teid,“ juutis ta veel ütelda, pööras ja sammus jalgteed mööda tagasi. Ta tundis, et oli Jumalast ja inimestest maha jäetud.

21.

Suur kala.

Jälle seisid ta sillal ja wahtis wette, waatas jälle samale pakfule forellile. Kuna ta silmad kalal peatusid, jooksid tal tulewikumõtted peast ringi.

Aga kui wäga ta oma pead ka waewas, ometi ei teadnud ta kedagi, kelle poole ta veel oleks wõinud pöörduda. Dõsi küll, temal oli sõpru Carrs Holsti ümbruses, aga seal kuulis temast Tudor Carr ja ta uhkus ei lubanud teda tema lähedalt tööd otstida. Ja kui ta seda siiski tegi, siis kuulis kindlasti ka Joyce. Ja mitte üksi-päinis tema, ka teised kuulsid seda ja wiimaste nädalate kogu lugu tuli wälja.

Ei, see tee oli täitsa wõimatu. Minus wõimalus oli jälle Dimmi tagasi minna. Aga Beeter heitis sellegi mõtte nurka. See oleks awalik tummistus olnud, et ta laew randa jooksnud. Selle juure tuli veel, et ta ennast kaluriks ei arwanud kõlbawat. Püüsi, metsloomi ja koeri, neid ta tundis ja armastas. Gaafide ja wõrkude wastu ei tunnud ta huwi.

Jfelaadiline hääl äratas ta mõtetest. Jfelaadiline ja ometi nii tuttam. See oli wälja wijatud õnge teraw surin.

Ümber pöördes nägi ta lõheõnge paksu mäesaare tagast, mis tiigi ülemist osa umbes wiiskümmend meetrit all pool silda warjas, wälja paistwat.

Sifut, kes õnge hoidis, polnud näha, ta nägi waid, kuidas õngendõr ühes kärbfega edasi murises ja wastasele kaldale sügawa keerise ääre kuffus.

(Jãrgneb.)

**Auwõõrad
wabaduspäewa
paraadil.**

Riigiwanem **J. Tõnisson**, sõja-
minister **N. Reek**, Läti välisminister **A.
Balodis**, välisminister **H. Rebane**, saa-
dik **J. Seskis**. Äil wasakul: Riigiwanem
peab kõnet.

Afganistani kuningas **Amanullah** sõidab Berliinis president Hindenburgi kõrwal läbi linna.

Kuulus Wene kirjanik krahw **Lew Tolstol**, kelle sünnimisest möödub tänawu 100 aastat.

Eesti helilooja prof **Artur Kapp**, kes pühitses neil päewil oma 50-aastast sünnipäewa. Tema auks panti 11. märts. „Estonia“ kontsertsaalis kontserttoime.

H. Prants, wanem Eesti ajakirjanik, kes 12. s. k. p. oma 70. sünnipäewa pühitses.

Itaalia kirjanik **Grazia Deledda**, kes mullu Nobeli kirjanduslise auhinna omandas.

Tõtt ja nalja.

„Awalik kirjanik“

Prantsuse lehe „Opinion“ kaastööline on leidnud oma ringreisil Mussolini maal Roomas Transtevere tänaval ärikese, mille sildil ta olla lugu nud järgmise teski:

„Awalik ja erakirjanik Kirjutaste kontor kõigis murretes, nagu Rooma, Paadna, Abruzzi, Neapoli ja Itaalia.

Eriiselt armastawate ja kohmetute naisteenijate jaoks.

Õrnad ja kaeblikud armuawaldused, eiteheitwad kirjad petistele abielumees-tele ja peigmeestele.

Armuawaldused (hõõguwad ja mõõduka?) kõigile jalg- ja ratsawäe sõduritele. Nimeta kirjad walmistatakse poole hinnaga.“

Kas see ei ole meeldiw ja wäga tarwilik ettewõte?

Katsu!

Isa: „Ma karistan sind ainult sellepärast, et sind armastan!“

Poeg: „No katsu kord ka ema niimoodi armastada!“

Nõuanne.

Paaris Rothschildite jutustas kord keegi uurimisreisija Tahitiist, selle juures restwalt kõnele es söömisest.

Rothschild kuulas igawust tundes ja küsis lõpuks:

„Kas Te siis Tahitiis peale söömise midagi muud tähele ei pannud?“

Pahaselt wastas mees: „Ometi. Näteks märkasin ma, et Tahitiis pole leida ainustki juuti ja eeslit.“

Nüüd patsutas Rothschild temale õlale:

„Noh, mis oleks, kui meie kord kahekesi sinna reisiksime?“

Täis kontsertsaal.

Mingisuguses seltskonnas kiitles keegi pianist sellega, tema kontsert olnud nii rahwast täis, et need isegi jalutuskorridoris on pidanud seisma.

„See pole weel midagi,“ ütles seal juures olew Artur Nikisch, „minu kontserdid on nii täis, et isegi mina pean seisma.“

Mitmesugune seisukord.

„Kui igaw on ilmas elada. Aeg ei möödu ega möödu!“

„Noh, minul ta otse lei dab. Kirjutage kord kolmekuulisele wekslile alla, küll siis näete ise, kuidas aeg lei dab!“

Ei aita kõik midagi!

„Nüüd on mul pangadirektori saapad, rikka majaomajoomaniku püksid, ke legi paruni west ja kuub ja weel ühe kraawi kübar, ja milline näen ma wälja — — nagu — kaabakas!“

Lihawõttepühiks ilmub

„**Romaan'i**“

Lihawõttealbum

mitmewärwilise kaanega, huwitawad pühade kohase sisuga ja piltidega.

Hind ainult 40 senti.

TELLIMISE HINNAD:

Aastas (24 nr.nr.)	Kr. 7.50	2 kuus (4 nr.nr.)	Kr. 1.60	1/1 aastast	Kr. 10.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 4.—	1 „ (2 nr.nr.)	„ —.80	1/2 „	„ 5.—
1/4 aast. (6 nr.nr.)	„ 2.25	Üksiknumber	„ —.40	1/4 „	„ 2.50

WÄLISMAILE:

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16 Telefon 12-53.

Wastutaw toimetaja P. Grünfeldt.

Wäljaandja Kirjastus-osalühisus „Arens“.

Trükitud „Edu“ trükitojas E. Rompaasi t. 40, Tallinnas.

Le Frégoli Record

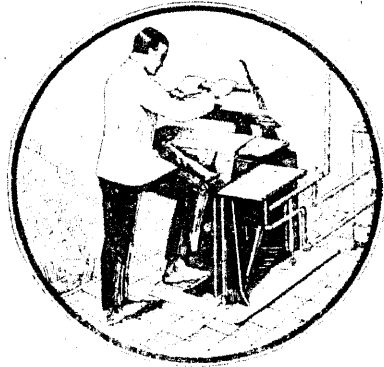

Uus, automaatne krae ja kaelasideme hoidja iga kahekordse krae jaoks. Hoiab kokku raha, aega ja ei vihasta, sest ükskord sidudes on kaelasideme alati valmis ja korras. Passilik kõwa ja pehme krae, niisama ka kõrge ja madala krae jaoks.

Müügil galanterii- ja pudukauplustes.

Esitus:
S. Ameerika tän. 13-1
E. Kattenberg,
TALLINN.

Riiete riided vajavad
puhastamist,
parandamist,
pressimist,
laske seda teha

Riiete puhastamise ja kiirpressimise tööstuses

„Vesta“

kõige uuema Ameerika meetodi järele,
NIGULISTE TÄN. 6 (apteegi vastu).
Telefon 13-47.

Sakalamaal ja ümbruskonnas on

„Wiljandi Uudised“

kõige loetavamaks ajaleheks. — Politiliselt erapooletu seisukoht võimaldab lehele võitimatult tõtt teha. Sisu mitmekesisuse tõttu on „Wiljandi Uudised“ huvitavam teistest kõigist. **„Wiljandi Uudised“ ilmub kaks korda nädalas, mitte alla 6 lehekülje number, olles ühtlasi kõige odavamaks leheks Eestis.** Rohke kaastöölise ja kirjasaatjate võrk võimaldab jälgida kõiki päevasündmusi ja igapäevast elu kõigi ta üksikasjadega. **Päevauudised** — sise- ja väljamaalt, pakuvad huvitavat sündmuste kroonikat. **Viimasod teated** jälgivad sündmusi kuni lehe ilmumise silmapilguni. Sakalamaa ja ümbruskonna, Wiljandi ning naabe linnade elu jookseb kinolindina „Wiljandi Uudiste“ lugeja silmade eest mööda. Aasta jooksul leiavad avaldamist kõiksugused **põnevad romaanid, jutustused ning wisted,** trehwar pilge ja lõbus nali. **Karrikatuurid,** naljapildid j. n. e. **Hinnata kaasanded:** Kirjandus-seaduslik lisa „Külaline“ iga nädal. **Kalender-käsiraamat** ja wärvitrukis seinakalender.

Tellimise hind:	1 kuu	päälle	—	kr.	35	sent,
	3	”	”	1	”	—
	6	”	”	2	”	—
	12	”	”	3	”	50

Kuulutustel hilglamõju

Sakalamaal. Äridele ja ettevõtetele on iseäranis kasulik kuulutada „Wiljandi Uudistes“. Kuulutuste hinnad: Kuulutusküljel 3 senti m/m., teksis ja lehe seesotsas 5 senti m/m.

Nõudke igalpool laialt
tuntud **lõhnaõlisi**,
puudert, kreemi

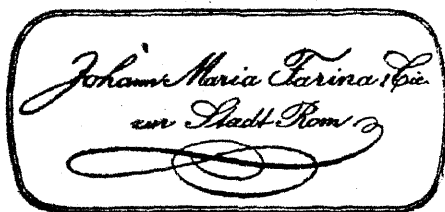
FASCINATA

ja

NAMADA.

Müügil igas apteegis ja rohukaupluses.

Üleilma tuntud originaal **ODEKOLON**

Müügil igas apteegis ja rohukaupluses.
Tähelpanna, et etiketil tingimata peal on
„zur Stadt Rom.“

Wärskem uudis
tubakaturul on uued
paberossid

JUBEL

20 tk. 25 senti

A.-S.

„ASTORIA“

Tõde on ja tõeks jääb, et

A.-S.

„ASTORIA“

kõige paremad paberossid

on

AINO

20 tk. 35 senti.

Rätsepaäri

MAX JOHANSON

Tallinnas, Lühike jalg 6
Kõnetraat 30-89

Enneolemata suures väljavalikus
olen saanud moodsaid Inglis-
Ulster palitu-, fraki-, smokingi-
ja ülikonnariideid.

Austusega **M. Johanson.**